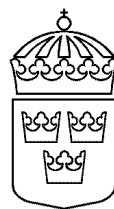

Riksdagens protokoll

2002/03:51

Tisdagen den 4 februari

Kl. 14.00 – 16.33

Protokoll
2002/03:51

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 28 och 29 januari.

2 § Anmälan om kompletteringsval till riksdagsstyrelsen och försvarsutskottet

Talmannen meddelade att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Tomas Högström som personlig suppleant i riksdagsstyrelsen för Per Westerberg samt att Kristdemokraternas riksdagsgrupp under Erling Wälivaaras sjukledighet anmält hans ersättare Ina Järlesjö som suppleant i försvarsutskottet under tiden den 4 februari–21 april.

Talmannen förklarade valda till

personlig suppleant i riksdagsstyrelsen
Tomas Högström (m)

suppleant i försvarsutskottet
Ina Järlesjö (kd)

3 § Anmälan om val av ordförande i konstitutionsutskottet och i Nordiska rådets svenska delegation

Talmannen meddelade att *Gunnar Hökmark* (m) valts till ordförande i konstitutionsutskottet från och med den 23 januari.

Talmannen meddelade att *Gabriel Romanus* (fp) valts till ordförande i Nordiska rådets svenska delegation från och med den 29 januari.

4 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 6 februari kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Utrikesminister Anna Lindh, finansminister Bosse Ringholm, försvarsminister Leni Björklund, jordbruksminister Ann-Christin Nykvist och statsrådet Pär Nuder.

5 § Anmälan om inkomna upppteckningar från EU-nämnds-sammanträde

Talmannen anmälde att upppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 17 januari inkommit.

6 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2002/03:141

Till riksdagen

Interpellation 2002/03:141 av Viviann Gerdin (c) om de asylsökande barnens situation

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 14 februari 2003.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 30 januari 2003

Utrikesdepartementet

Jan O Karlsson

*Svar på
interpellationer*

7 § Svar på interpellation 2002/03:127 om IUC-satsningen

Anf. 1 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Maria Larsson har frågat mig på vilka grunder beslutet fattades att minska IUC:ernas UPA-uppdrag, både i faktiska tal och i antal IUC som får uppdraget, vilka konsekvenser beslutet avsågs få för den framtida utvecklingen av IUC-bolag, vilka åtgärder som avses vidtas för att följa upp konsekvenserna av beslutet och slutligen på vilket sätt löftena i *Ett företagsammare Sverige* om att satsa på en utveckling av industriella utvecklingscentrum ska fullföljas.

Regeringen beslutade i januari 1997 att lämna stöd till en treårig försöksverksamhet vid industriella utvecklingscentrum, IUC, på nio orter. Syftet med dessa centrum, de så kallade IUC:erna, är att stimulera till utveckling och nya jobb i mindre och medelstora företag. Med hjälp av statlig finansiering fördelas verksamheten framför allt på tre områden: uppsökande verksamhet, produktutveckling och förstudier för avknoppning. Det övergripande målet är att tillhandahålla idéer och produkter med utvecklingspotential för att etablera små och medelstora företag som

annars inte kommit till stånd. År 2000 beslutade regeringen att förlänga försöksverksamheten fram till och med 2002.

Mellan staten, i det här fallet genom Verket för näringslivsutveckling, och IUC-bolagen finns ett villkorsavtal som bland annat reglerar att IUC ska vara ett självständigt aktiebolag med majoritetsägande av det lokala näringslivets små företag, men även stora företag och offentliga aktörer kan vara medägare. Det statliga stödet, som var tidsbegränsat till tre år men som förlängts, lämnas i form av bidrag till de tre verksamhetsområdena uppsökande verksamhet, produktutveckling och förstudier för avknoppning – det så kallade UPA-uppdraget. Varje IUC-bolag ska utforma villkoren för sin medverkan i utvecklingsprojekt, avknoppningar med mera på ett sådant sätt att royaltyintäkter, försäljningsintäkter eller liknande intäkter som uppstår till följd av avtalet på sikt innebär att statens engagemang kan upphöra eller minimeras. IUC-bolagen har accepterat att de intäkter man får ska reinvesteras i verksamheten.

UPA-uppdraget, som det utformades i försöksverksamheten, var ett nytt sätt att genomföra insatser i små företag. Det avtal som följde med uppdraget var utformat så att IUC-bolagen själva efter hand skulle hitta effektiva sätt att bedriva verksamheten så att den på sikt skulle kunna reducera statens kostnader. Det har medfört att bolagen kan ha olika typer av avtal och olika prioriteringar. Regeringen har sedan 1997 satsat avsevärda årliga resurser för att ge IUC-bolagen uppsökande-, produktutvecklings- och avknoppningsuppdrag. Regeringen har beslutat om försöksverksamhet i två omgångar. Dels beslutades om en försöksomgång för det första nätverket åren 1997–2000, dels för två nya nätverk åren 2000–2002. Följande bolag omfattades av beslutet från 1997: Arvika, Borlänge, Finspång, Gnosjö, Kalmar, Karlskoga, Malmö, Olofström, Sandviken och Skellefteå. Tio IUC:er bildades under år 2000: Sjuhäradsbygden, Jönköping, Södertälje, Älmhult, Nässjö, Tibro, Borlänge, Lycksele, Kalix och Hultsfred.

Bolagen har årligen erhållit medel för UPA-verksamheten. Statens engagemang har uppfyllts genom att båda försöksperioderna har genomförts. De resurser som varit tillgängliga för denna insats år 2003 är begränsade, och därför har bolagen som startade 2000 prioriterats. Staten gör ett antal insatser för företagsutveckling vilka i viss utsträckning överlappar varandra. Regeringen tillsatte en särskild utredningsman som har haft i uppgift att se över insatserna för företagsutveckling på regional nivå. Utredningen (SOU 2002:101) är för närvarande på remiss fram till den 28 februari 2003, och regeringen kommer därefter att ta ställning till utredningens förslag där bland annat insatser i form av UPA-insatser ingår.

Anf. 2 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! I den socialdemokratiska rapporten *Ett företagsammare Sverige* kan man läsa: Innovationssystem måste byggas underifrån och uppifrån. Därför vill vi satsa på utveckling av industriella utvecklingscentrum, så kallade IUC, och liknande lokalt initierade och regionala strukturer.

Bennet-Johnsson-gruppen föreslog en satsning på IUC-verksamheten med 200 miljoner. Göran Persson och Bosse Ringholm skrev så här på DN Debatt alldeles före valet, den 4 augusti: ”Vi är beredda att anslå nya

Prot. 2002/03:51
4 februari

Svar på
interpellationer

medel för att förverkliga de förslag som Bennet-gruppen har presenterat.”

Vad blev det då efter valet? I budgetpropositionen sades ingenting om IUC-satsningen. När beskedet kom alldeles före jul – jag tror det var den 19 december – innebar det att tilldelningen till IUC-bolagen blev mer än halverad. 30 miljoner kronor blev kvar av den tidigare satsningen. Det blev en halvering av stödet. Dessutom exkluderades tio IUC-bolag som inte längre får något UPA-uppdrag över huvud taget. Om det är att satsa, då är jag Frankenstein.

Så går det uppenbarligen till när en socialdemokratisk regering infriar sina vallöften – ekande brons, lova runt och hålla tunt.

Jag förstår att det måste kännas pinsamt för näringsministern att lämna ett svar i dag som näst intill inte är något svar alls på de frågor jag ställer, utan mera en mästrande föreläsning om vad IUC-konceptet innehåller. Det visste åtminstone jag ganska väl redan innan.

Ministern svarar så här – och det är det enda som finns av svar på mina fyra frågor: ”De resurser som varit tillgängliga för denna insats år 2003 är begränsade”. Det är ett märkligt svar, tycker jag. Regeringen gör väl ändå resurser tillgängliga genom att strategiskt omfördela till sådant som man vill satsa på.

Man kunde till exempel tänka sig att ta av de 1,4 miljarder som ligger outlånade hos Almibolagen. De finansierar en del av Almis drift i dagsläget, vilket jag tycker är ganska oacceptabelt. Det handlar om att omfördela till det man verkligen tror på, alltså till det man verkligen vill satsa på. Uttalandena före valet var i det här fallet oerhört tydliga.

Antingen är regeringens beslut ett mycket ogenomtänkt *ad hoc*-beslut där ingen i departementet har brytt sig eller engagerat sig, eller kanske inte har kunskap, eller så är det ett medvetet beslut att avveckla IUC-satsningen. Jag hoppas att ministern i dag kan svara på vilket, hur vi ska tolka det här beslutet, och varför viljan till omfördelning inte har funnits.

I vilket fall som helst är det här ett bevis, tycker jag, på regeringens oförmåga att lyssna på vad framför allt Sveriges småföretagare vill. De vill vidareutveckla IUC-konceptet, men regeringen verkar vilja kvarstå vid gamla befintliga strukturer. Det beklagar jag mycket.

Jag hade förhoppningar eftersom jag tror på IUC-konceptet. Det har genom flera utredningar visat sig vara ett kostnadseffektivt sätt att få fram nya jobb och nya företag där nya produkter utvecklas. Mycket positivt har skett inom IUC-bolagens hittillsvarande liv, och jag hoppas att ministern nu kan svara något utförligare än det ynka svar som jag hittills har fått.

Anf. 3 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Det var många tuffa ord, uppblåsta formuleringar och mycket indignation från Maria Larsson.

Det handlar om en verksamhet som har utvecklats av socialdemokratiska regeringar och som har genomförts på prov i tre, fyra, fem år. Det är alldeles nytt. Det är någonting som man inte har erfarenheter av tidigare. Redan när verksamheten startades sade man att den ska utvärderas innan man bestämmer hur man ska fortsätta. Det handlar alltså om *hur* man ska fortsätta, för en fortsättning ska det bli. Vi lovade i valrörelsen att detta skulle gälla för den här mandatperioden, och det kommer det att göra.

Det var mycket beröm från Maria Larsson för denna socialdemokratiska politik. Det var en helt fantastisk politisk insats att genomföra detta. När man nu dristar sig till att utvärdera verksamheten för att se vad som har blivit framgångsrikt och vad som har blivit mindre framgångsrikt, vad som behöver satsas mer på och vad som kanske behöver satsas mindre på, då går Maria Larsson upp i falsett.

Detta gör hon mot bakgrund av att det belopp som vi har avsatt för i år är på kronan samma belopp som Maria Larsson har motionerat om till Sveriges riksdag. Maria Larsson har motionerat om att vi skulle sätta av 30 miljoner för i år. När vi nu avsätter det, inte bara precis på kronan utan till och med på öret det belopp som Maria Larsson har yrkat, då handlar det om kris och katastrof och Frankenstein och allt vad det var som det hotfullt pratades om. Kom ned på jorden, lugna sig en smula!

Vi har en ny verksamhet. Vi har vunnit erfarenheter av den. Den har utvärderats på några olika håll. Dessa utvärderingar, funderingar och tankar kring hur detta ska vidareutvecklas är ute på remiss över hela landet, hos småföretagare, landsting, kommuner, näringslivsorganisationer och andra. Remisstiden går ut om ett par veckor. Låt oss ta på allvar de personer som nu sitter och ägnar arbetstid åt att ambitiöst utveckla sina analyser och komma med idéer om hur vi ska gå vidare. Låt oss ta dem på allvar och vänta tills vi ser vad de har att komma med, i stället för att i förväg bestämma vilka resultat som ska komma ut av den processen.

Maria Larssons attityd till det politiska beslutsfattandet är inte seriös. Innan remisstiden går ut, innan alla dessa organisationer och enskilda människor har kommit till oss med sina förslag, tycker hon att vi ska gå ut och berätta för dem vad vi har kommit fram till. Så tänker inte jag arbeta med så viktiga politiska åtgärder. Jag tänker vänta med att säga hur jag vill vidareutveckla verksamheten tills jag har tagit del av vad alla dessa kloka människor kommit fram till i sitt energiska arbete. Jag tycker att det vore klädsamt om också andra politiker ville ta dessa människor på allvar.

Anf. 4 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Tanken och idén om IUC lanserades av en herre som jag har träffat vid ett flertal tillfällen. Den har förvaltats på ett bra sätt av den socialdemokratiska regeringen. Jag tror att en borgerlig regering också hade understött ett sådant förslag eftersom det är en utmärkt idé att använda sig av det lokala engagemang som finns, att initiera underifrån. Vi behöver mycket mera av det, och just därför skulle jag vilja se att man satsade på det som en framkomlig väg.

Jag tror att näringsministern får gå hem och läsa på budgeten lite bättre. Det vi anslår i form av 30 miljoner är pengar utöver regeringens anslag. Det är alltså ett merpåslag.

Verksamheten har utvärderats vid, tror jag, sju olika tillfällen. Jag vet inte om näringsministern har läst dem alla, men samtliga utredningar som utvärderat verksamheten har kommit fram till samma sak: Det är kostnadseffektivt, det händer saker, produktutveckling uppstår, nya företag avknoppas och jobb skapas på ett lokalt plan, alltså utanför storstäderna.

Därför menar jag att regeringen gör en felsatsning när den säger att den ska invänta remissvaren från den Lönnqvistska utredningen och samtidigt halvera stödet. Det Lönnqvist säger i sin utredning är nämligen

att det är viktigt att satsningen kvarstår i oförändrad form under 2003 för att sedan kunna byggas ut 2004.

Konsekvenserna av den neddragning som regeringen nu gör är att hundratals produktutvecklingsprojekt och avknopningsprojekt runtom i Sverige inte kommer till stånd. Det finns nämligen ingen som kan gå in och fylla den plats som IUC har haft i de projekten eftersom de jobbar på ett oerhört konkret och praktiskt sätt. De håller entreprenören i handen hela vägen. Det finns ingen som fyller den platsen, och därför faller dessa projekt.

Dessutom måste IUC-bolagen avveckla en rad resurser, kompetenser och företagskontakter som de i dag har. De har använt flera år till att bygga upp dessa för att kunna genomföra verksamheten i UPA-uppdraget. Det är kapitalförstöring och kompetensnedrustning, och därför kan jag inte göra annat än tolka ministrarnas svar som att det är fråga om en genomtänkt nedrustning. I annat fall är det ju rena dårskapen att ett år minska resurserna om man tänker förstärka dem igen kommande år.

Det handlar om ett långsiktigt arbete. Man kan inte förändra regeringsbeslut från ett år till ett annat. Det medför stora negativa konsekvenser. Den *backlash* som det i sin tur medför tar årtal att bygga bort. Dessutom handlar det om ett ganska litet antal miljoner, särskilt i förhållande till vad som finns i Almis stora kassakista.

Anf. 5 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Det känns lite genant för mig att stå här och läsa innantill för Maria Larsson ur hennes motioner. Man undrar vem som egentligen skriver Maria Larssons motioner om hon själv inte har läst dem.

Hon berättade nyss för mig att de 30 miljoner som hon har föreslagit, och som är exakt samma belopp som just nu finns till förfogande för IUC, är pengar utöver dem som regeringen anslog dagarna före julafton, som Maria Larsson lite raljant uttryckte det. Var det så, eller var det något speciellt datum – den 19 december? Dagarna före julafton var det i vilket fall.

Nu ska jag läsa innantill vad det står i Maria Larssons egen motion. Den är skriven den 23 oktober, det vill säga två månader innan: Kristdemokraterna vill genom ett nytt anslag satsa 30 miljoner 2003 till IUC-bolagen för att ytterligare stärka deras framgångsrika och fungerande verksamhet. Maria Larsson var så klärvoajant att hon i oktober kunde addera utöver det som hon skäller på mig att vi inte föreslog förrän i december. Det bör vara någon måtta på tungomålen här.

Jag är väldigt glad att vårt initiativ med IUC får sådant brett stöd och så mycket beröm. Jag hade uppskattat om Kristdemokraterna ville sätta detta i centrum för sin politik för arbete. Jag har i dag varit inne på nätet och tittat på vad Kristdemokraterna skriver om sin politik för att främja arbete i Sverige. Jag hittar en sida med massor av förslag.

Det är inte mindre än 18 förslag, men där står inte detta nämnt. Det är inte bland de 18 viktigaste sakerna för Kristdemokraterna. Här finns i stället alla möjliga andra saker, mer pensionsförsäkringsavdrag, de gamla vanliga klassbeskattningsfrågorna om förmögenhetsskatt, eller vad det nu är för någonting, och aktieskatter som ska bort.

Hjälp oss i stället att driva opinion för detta. Det innebär att företagare, fackföreningar och lokala myndigheter runtom i landet samarbetar för att utveckla det lokala näringslivet på basis av förutsättningarna på varje ort och i varje bygd. Att detta blir basen för en fortsatt växt av sysselsättningen och framväxt av nya företag i Sverige är vad vi behöver göra tillsammans, inte att inbilla folk att bara vi avskaffar skatten för de välbeställda i Sverige blir allt guld och gröna skogar.

Det är Kristdemokraternas huvudbudskap i den agitation de bedriver utåt. Det är i stället den här typen av målmedvetet, långsiktigt vardagsarbete som är det verkningsfulla instrumentet för att skapa nya jobb runtom i Sverige.

Jag har en minut kvar av min talartid. Maria Larsson behöver inte stressa. Sitt ned och vila!

Återigen: Jag har inte sagt emot Maria Larsson i hennes beröm av den socialdemokratiska politiken. Jag har bara sagt att detta är hövligt och rimligt mot de hundratals människor runtom i landet som just nu sitter och funderar på idéer som kan förnya verksamheten, kan tillföra nya idéer och skärpa analysen.

Innan de har kommit till mig med resultatet av sitt arbete vore det inte bara ohövligt utan kanske till och med oförsäamt att säga att jag redan har bestämt mig för vilka slutsatser av deras arbete jag ska komma att dra i framtiden. Därför är det en enkel poäng att stå här och begära besked om vad som ska hända senare när arbetet föreligger.

Jag bara konstaterar att det inte borde finnas någon oenighet mellan oss nu eftersom det belopp som vi har anslagit är exakt samma som Maria Larsson föreslagit. Trots det går ryggmärgsreflexerna och instinkterna i gång som vanligt och hon börjar rya om att regeringen inte sköter sitt jobb.

Anf. 6 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Jag kunde inte drömma om att det inte rymdes några IUC-pengar alls i regeringens budget. Vi ville anslå ytterligare 30 miljoner. Vi ville markera att de var specialdestinerade. Att det inte fanns en enda krona avsatt i budgeten, även om det inte specificerades, kunde jag inte drömma om. Det var väldigt intressant att få det belyst.

Jag konstaterar att regeringen inte hade tänkt på någon IUC-satsning alls, trots alla vackra ord i valrörelsen. Det förvånar mig mycket. Det hade jag faktiskt inte kunnat tänka mig. Det förstärker i så fall min kritik ytterligare.

Sedan kör näringsministern med sina vanliga grepp genom att kasta tillbaka frågor och börja läsa våra program. Interpellationssvaren är tänkta för att man ska kunna ställa frågor till regeringen. Det är den socialdemokratiska regeringen som styr landet och som får genomslag för sina förslag, vilket vi tyvärr sällan får. Då kanske det skulle se något annorlunda ut.

Jag har verkligen kämpat för att det som finns, gror och växer runtom i landet ska få genomslag och få resurser. Det är ganska små resurser, men de är oerhört viktiga. Det är därför som jag har haft ett antal interpellationsdebatter om just IUC-bolagen. Jag tror att de är en framtidskraft. Men det har varit samma sak varje år. Det kommer inga besked.

Det är sent ihopskramlade pengar och lite pengar, men många stolta pressmeddelanden från ministrars sida om nystartade IUC-bolag.

Det är teaterpolitik utan hjärta bakom. Jag har fortfarande inte fått svar på varför man inte gjorde som Lönnqvist sade i sin utredning och lät befintlig nivå kvarstå för att sedan kunna öka ytterligare, i stället för att ägna sig åt kapitalförstörelse och kompetensnedrustning i de redan befintliga IUC-bolagen. Jag hoppas att ministern tar tillfället i akt att svara på det i sitt sista inlägg.

Anf. 7 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Det finns två olika sätt att kommunicera och debattera i riksdagen. Det ena är att ställa frågor till regeringen. Då kan man ställa frågor på frågestunden eller skicka in skriftliga frågor, och så får man svar. Sedan finns det en interpellationsdebatt där man får finna sig i att debattera.

Då kan det hända att jag dristar mig till att läsa vad Kristdemokraterna tycker genom att läsa Kristdemokraternas program. Jag trodde att Kristdemokraterna var glada att få spridning av programmet och fler läsare. Jag ber om ursäkt om jag dristade mig till att öppna hemsidan på nätet och se att det inte stod ett ord nämnt om den del av politiken som Maria Larsson säger är så viktig och så central. Den ryms inte ens bland de 19 viktigaste förslagen för arbete i Sverige.

Det var också intressant att få bekräftat att det var bluff det Maria Larsson sade i sitt första inlägg om att de 30 miljonerna var utöver de 30 miljoner som vi har föreslagit. Nu bekräftade hon att de 30 miljonerna var innan de 30 miljoner kom som vi har anslagit och att vi nu står på samma nivå i de beslut som vi har fattat och i de förslag som Kristdemokraterna har lagt till riksdagen.

Trots att vi nu till punkt och pricka har genomfört det Maria Larsson föreslår står hon och blåser upp sig med samma grova kritik i alla fall. Jag tycker att det är anmärkningsvärt. Jag skulle vilja be Maria Larsson att överväga sina debattmetoder till nästa gång vi möts i debatt om IUC här.

Maria Larsson återkommer till frågan varför vi inte gör som Lönnqvist föreslår i sin utredning. Maria Larsson vet ännu ingenting om vad vi avser att göra på basis av Lönnqvists utredning, eftersom den är ute på remiss till den 28 februari. Sedan ska vi återkomma och berätta för Maria Larsson och andra vad vi då avser att göra på basis av de förslag och de överväganden som han har haft i sin utredning.

Till dess tycker jag att vi kan enas om att fortsätta att tala väl om den fina verksamhet som bedrivs runtom i landet i samarbete mellan företag, myndigheter och fackföreningar för att skapa jobb i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 8 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Torsten Lindström har frågat mig vad jag avser att göra för att initiativ till kommunala folkomröstningar bättre tillvaratas och om jag är beredd att skärpa lagstiftningen så att initiativ till kommunala folkomröstningar blir svårare att avvärja. Torsten Lindström har också frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att ett demokratiskt förhållningssätt blir gällande i hanteringen av kommunala folkomröstningar.

Tillämpningen av bestämmelserna om så kallat folkinitiativ har sedan de infördes i kommunallagen 1994 utvärderats flera gånger. Den senaste utvärderingen gjordes inom ramen för den parlamentariskt sammansatta Kommundemokratikommitténs arbete och redovisades våren 2001 i huvudbetänkandet *Att vara med på riktigt – demokratiutveckling i kommuner och landsting* (SOU 2001:48). Resultatet av utvärderingen visar att reformen inte i realiteten inneburit den möjlighet för medborgarna att i folkomröstningar ge uttryck för sin mening mellan valen som var tanken. Av de knappt 70 initiativ till folkomröstning som har väckts sedan 1994 har endast tre lett till folkomröstning. I övriga fall har fullmäktige avslagit begäran.

Mot bakgrund av dessa erfarenheter är det enligt min uppfattning tydligt att folkinitiativet inte kan behållas i sin nuvarande utformning. Medborgarnas initiativ måste tillvaratas på ett bättre sätt. På den punkten är alltså Torsten Lindström och jag överens.

När det gäller frågan om på vilket sätt folkinitiativet bör förstärkas har flera olika lösningar övervägts under de senaste åren. Det senaste förslaget redovisades i Kommundemokratikommitténs huvudbetänkande och innebar att folkomröstning i en viss fråga skulle genomföras om minst 10 % av de röstberättigade kommun- och landstingsmedlemmarna väckt ärendet i fullmäktige. Förslaget avvisades emellertid av en majoritet av remissinstanserna, som bland annat menade att ett ovillkorligt krav på folkomröstning i alla frågor som väcks genom folkinitiativ innebär en avsevärd försvagning av det representativa systemet och att ett krav på 10 % dessutom kommer att slå mycket olika i stora och små kommuner.

Remissinstansernas kritik mot kommitténs förslag föranledde regeringen att avvakta med att återkomma till riksdagen, vilket också redovisades i propositionen *Demokrati för det nya seklet* (2001/02:80). Regeringen bereder nu frågan vidare och avser, bland annat mot bakgrund av det tillkännagivande som riksdagen lämnat (bet. 2001/02:KU14, rskr. 2001/02:190), att återkomma till riksdagen i denna fråga.

För att avslutningsvis återknyta till Torsten Lindströms frågor vill jag understryka att den självklara utgångspunkten för det fortsatta beredningsarbetet är att folkinitiativ i framtiden ska tillvaratas bättre och att ett demokratiskt förhållningssätt ska präglade hanteringen av desamma.

Anf. 9 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Jag vill allra först tacka statsrådet för svaret på min interpellation. Det är ett svar med en hel del lovvärda ord, men kanske inte lika mycket konkretion och handling.

*Svar på
interpellationer*

Demokrati betyder ju i sin bokstavliga mening folkstyre. Det är folkets vilja som ska avgöra hur samhället formas och utvecklas. Ett i sann mening demokratiskt samhälle innebär också ett förhållningssätt där respekt för varje människas unika och okränkbara värde och respekt för minoriteter samt tolerans, jämlikhet och jämställdhet får råda. För det krävs att demokratin vilar i och har sin utgångspunkt i en värdegrund som omfattar och garanterar dessa värden.

Som förtroendevalda har vi ett gemensamt uppdrag att förverkliga folkviljan även när den inte stämmer med den egna eller det egna partiets uppfattning.

I Surahammar i Västmanlands län har föreningen Barnens rätt till föräldrars tid samlat in namnunderskrifter motsvarande de 5 % av kommuninvånarna som krävs för att frågan om en kommunal folkomröstning ska prövas. Det handlade om att ta ställning till kommunal vårdlön. Initiativtagarna menade att det föreligger en stark orättvisa i samhället när de föräldrar som väljer att vårda de egna barnen och inte använder den kommunala barnomsorgen inte får någon ekonomisk ersättning av kommunen medan de föräldrar som har barnen i kommunal barnomsorg får stora ekonomiska subventioner.

Herr talman! Lagen som möjliggjorde folkinitiativ 1994 var i hög grad resultatet av ett pionjärbete av min partivän, kristdemokraten och förra civilministern Inger Davidson. För att frågan om en kommunal folkomröstning ska prövas krävs att 5 % av kommuninvånarna så begär. Däremot är det fullmäktige i kommunen som avgör om folkomröstningen ska ske. I det aktuella fallet, Surahammar, avslögs folkomröstningskravet utan vidare motivering. Det kan onekligen tolkas som ett utslag – eftersom detta är en klassiskt socialdemokratisk kommun – av ett slags socialdemokratiskt överhetsperspektiv där politiker vet bäst och vanliga medborgare helst icke ska göra sig besvär.

Detta föder givetvis en besvikelse hos de berörda och en berättigad skepsis mot det demokratiska systemet. Det är en skepsis som onekligen späds på när statsrådet i sitt svar konstaterar att av de 70 initiativ till folkomröstning som tagits sedan 1994 har bara tre lett fram till folkomröstning.

Herr talman! Jag välkomnar att ett arbete pågår i Regeringskansliet med att ta fram förslag för att, som jag uppfattar det, stärka folkinitiativet – även om arbetet nu pågår efter ett initiativ från riksdagen.

Sedan 1994 har Sverige haft en socialdemokratisk regering. Det är en socialdemokratisk regering som har förvaltat lagstiftningen om folkinitiativ om lokala folkomröstningar.

Nu är ju statsrådet ny som demokratiminister, och jag hoppas att det är en spännande utmaning! Jag vill konkret fråga statsrådet just som ny demokratiminister: Vad avser statsrådet att göra för att initiativ till kommunala folkomröstningar bättre ska tillvaratas? Och när kommer regeringen med de förslag som stärker folkinitiativet?

Anf. 10 NILS FREDRIK AURELIUS (m):

Herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse att statsrådet – om jag uppfattade det riktigt – avslutade med att säga att folkinitiativ ska tillvaratas bättre i framtiden. Vi kan nog vara överens om denna strävan. Jag

tror också att vi är överens om att det nuvarande systemet inte är bra. Kommundemokratikommittén skrev så här i sitt slutbetänkande:

Möjligheten till folkinitiativ har försvagat den kommunala demokratin genom att människor som engagerar sig har fått sina förslag avslagna. Detta har skapat besvikelse och missnöje. Inte sällan har man tappat lusten för fortsatt engagemang. Avståndet mellan medborgare och politiker har ökat.

Det krävs alltså ett annat system. Kommundemokratikommittén själv föreslog ett system som innebar att kommunen skulle vara tvungen att anordna en rådgivande folkomröstning om 10 % av de röstberättigade så begärde. Det var för övrigt denna uppfattning som riksdagen ställde sig bakom under förra riksmötet, när ärendet bereddes i KU.

Jag tycker ändå att det är värdefullt att statsrådet säger att vi kan behöva fler rådgivande kommunala folkomröstningar. Jag tror också att vi är överens om att detta ska ses som en komplettering till den representativa demokratin.

Däremot vill jag avslutningsvis ta upp en annan fråga, som inte alls berördes i svaret och inte heller i interpellationen. Det är en sak att säga att det ska bli lättare att folkomrösta. Men nästa fråga måste bli: Vad ska vi folkomrösta om? Det finns kanske goda grunder till att en del av de folkomröstningar som inte har blivit av inte har blivit det. Det är kanske på grund av att frågorna har varit olämpligt formulerade. Jag skulle inför den fortsatta beredningen förslagsvis vilja säga att en bra folkomröstningsfråga ska vara konkret, tydlig och tämligen preciserad. Om jag ska ta ett exempel på måfå skulle man väl kunna tänka sig en folkomröstning om biltullar, för att ta något ur verkligheten. Det tycker jag är konkret och tydligt.

Däremot är det uppenbart att det blir problem om man skulle börja folkomrösta om budgeten, skattetrycket, graden av entreprenader i kommunerna eller något sådant, som avgörs i den vanliga representativa demokratin och som brukar debatteras i samband med kommunalvalet.

Min direkta fråga till statsrådet blir: Har statsrådet en uppfattning om hur frågor som är bra att folkomrösta om ska se ut?

Anf. 11 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Detta är en mycket intressant debatt, men det är också en komplicerad debatt. Därför ser jag fram emot många diskussioner här. Det gäller bland annat det som Torsten Lindström tog upp nu – det tror jag vi har anledning att återkomma till i flera sammanhang.

Torsten Lindström började med att säga att jag var allmänt välvillig men att han saknade konkretionen. Jag vill ändå vara så formalistisk som ett statsråd måste vara ibland. Regeringen har gett uttryck för sin mycket tydliga vilja – det gjorde den i demokratipropositionen. Folkinitiativet måste förbättras och förstärkas så att det blir mer möjligt att använda. Där är vi överens. Formerna för hur det ska ske har vi också blivit påminda om av riksdagen genom det initiativ som har kommit. Men vi bereder frågan nu, och jag varken vill eller bör svara på mer konkreta frågeställningar i dag, innan vi har kommit längre i beredningsprocessen.

Jag vill ändå betona att frågeställningen gäller *hur* folkinitiativet ska stärkas, och inte *om*.

Prot. 2002/03:51
4 februari

Svar på
interpellationer

Frågan är komplicerad också på andra sätt. Torsten Lindström tog exemplet Surahammar, och ville väl lite antyda att det mest är socialdemokrater i största allmänhet som bankar ned folkinitiativ därför att vi är så maktfullkomliga. Men frågeställningar är ofta mer komplicerade än så! I Kalmar län vill socialdemokratin just nu ha folkomröstning om vården, och den borgerliga majoriteten säger nej. Jag skulle aldrig drömma om att påstå att detta var för att banka ned folket i Kalmar och att det var ett utslag av borgerlig maktfullkomlighet. Frågan är lite komplicerad.

Jag vill också påminna om att de argument som kommunerna har haft i de fall då de har sagt nej till folkinitiativen kan vara goda eller mindre goda. Jag tycker att en del av de argumenten är mycket märkliga, och jag har större förståelse för andra. Det har till exempel funnits frågeställningar som kommunen inte alls har ansvar för eller ska besluta om. Det vore orimligt att ha kommunala folkomröstningar om dessa, precis som Nils Fredrik Aurelius påpekade.

Jag vill också påminna om en annan sak som inte kommer fram så ofta. Vi har faktiskt haft åtskilliga folkomröstningar i Sverige som inte har kommit till genom folkinitiativet i den formella formen. De har kommit till därför att partierna i kommunen har lyssnat in folkopinionen på andra sätt och beslutat sig för att genomföra folkomröstningar.

Jag tycker att frågeställningen om hur folkinitiativet ska komma in i arbetet med att förstärka medborgarnas inflytande mellan valen är viktig. Det är ju det som det här ytterst handlar om. Det får inte vara så att bara den lilla del av befolkningen som är medlemmar i ett politiskt parti har makten mellan valen och de övriga vid valen. Vi måste öka medborgarnas inflytande också mellan valen.

Nu har regeringen tagit initiativ till en stor och mycket spännande författningsöversyn där det här tankesättet också kommer in. Jag vill dock betona att jag inte anser att vi ska vänta så länge med att lösa frågan om folkinitiativet – absolut inte. Men däremot måste diskussionen handla om att folkinitiativet ska vara *ett* led i att stärka medborgarnas möjligheter till inflytande. Det handlar också om hur kommunerna ska få möjlighet att utöva sitt ansvar mot väljarna.

Jag vill också, fast det är kontroversiellt, påpeka en sak som jag har reflekterat mycket över sedan valet. Det är risken för att ett antal främlingsfientliga partier som har dykt upp efter valet visar ett stort intresse för att, så att säga, kidnappa hela frågan om folkinitiativet med mycket dunkla syften. Vi får alla hjälpas åt så att vi inte hamnar där. Detta måste vi också tänka på i beredningen av hur folkinitiativet ska stärkas.

Jag ber att få återkomma, och jag hoppas att det blir relativt snart, till de konkretioner som båda talarna här i dag har efterlyst.

Anf. 12 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Jag är mycket glad över att statsrådet är så positiv till att återkomma till riksdagen med förslag. Däremot är jag inte lika glad över att statsrådet väljer att vara så formalistisk genom att i dag inte vilja säga åtminstone något om hur regeringen kommer att agera och när riksdagen kan ta ställning till en proposition.

Jag vill också invända genom att själv vara en smula formalistisk och säga att statsrådet i sitt inlägg faktiskt använde sig av ord och uttryck som definitivt inte kom från min mun.

Herr talman! Frågan om folkomröstningar är viktig. Statsrådet hänvisade här till exempel. Det finns många exempel. Heby kommun i Västmanlands län ville byta län. Det fick man inte för den socialdemokratiska regeringen. Vi har exemplet med biltullar i Stockholm. Och vi har exemplet i Kalmar, som jag vill påpeka för statsrådet inte på något sätt, såvitt jag vet, är fullständigt utrett. Där handlar det just nu om att se vilka namnunderskrifter, som en socialdemokratisk tidning har samlat in, som är fullt giltiga och därmed kan räknas.

Herr talman! Frågan om kommunala folkomröstningar och lokala initiativ är inte helt lätt. Det är ju just därför som politiken inte får upplevas som så snäv att politiken inte vill släppa in mer direktdemokrati och fler folkomröstningar inom demokratins ram. Politiken får inte vara så snäv. Fler folkomröstningar kan, precis som den lagstiftning som kom 1994 också syftade till, faktiskt öppna för mer folkligt deltagande i olika sammanhang. Det är ett värde som jag tycker att vi alla förtroendevalda borde se positivt på.

Herr talman! Jag återkommer, något ihärdigt möjligen, till mina ursprungliga frågeställningar. Jag önskar att statsrådet vill ge ett något mer konkret svar här i dag. Vad tänker regeringen göra, och när gör regeringen det?

Anf. 13 NILS FREDRIK AURELIUS (m):

Herr talman! Det finns här en principiell fråga om avgränsningen mot den representativa demokratin som är mycket intressant. Om vi får det nya effektiva instrumentet med kommunala folkomröstningar och man använder det ofta, finns det också en liten risk att små grupper kan försöka att missbruka det. Det var väl därför som Kommundemokratiutredningen föreslog att man skulle ha ett högre krav än de 5 % som vi har i dag, det vill säga 10 % av de röstberättigade.

Nu svarade statsrådet kanske inte riktigt på min fråga om vad vi ska folkomrösta om. Det intressanta kan ju ändå inte bara vara hur många röster som krävs eller hur många röstberättigades namn som krävs, utan det handlar också om var i vårt i grunden representativa system det här instrumentet ska komma in. Vilka frågor är det lämpligt för? Är det verkligen lämpligt att strax efter ett val ta upp budgetfrågor eller allmänt hållna ideologiska frågor av typen: Hur mycket entreprenader ska vi ha? Nu syftar jag på den diskussion som förekommer i Kalmar läns lands-ting. Jag tycker personligen att en sådan sak blir väldigt svår att folkomrösta om, särskilt som man just har haft ett allmänt val. Är det inte en rimlig åsikt att ett effektivt och fungerande kommunalt folkomröstningsinstitut måste handla om ganska konkreta, tydliga och avgränsade frågor som inte självklart är en del av den allmänna politiska ideologiska debatten och bättre hör hemma i allmänna val?

Anf. 14 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Låt mig börja med den sista frågan som Nils Fredrik Aurelius ställde. Jag förstår att det är en retorisk fråga. Det är ju inte jag i egenskap av statsråd som ska svara på vilka frågor som man ska folkomrösta om kommunalt. Men jag förstår bakgrunden till frågan. Det är ju det som har gjort att olika utvärderingar har varit så komplicerade. Det är

också det som har legat bakom mycket av det resonemang som den kommitté som föreslog dessa 10 % förde.

Vi kan titta på de 70 initiativ som har tagits. Vad har de kretsat kring? I 17 fall har det handlat om infrastruktur. Det är ju mycket konkreta saker. I 13 fall har det handlat om försäljning av kommunal egendom. I 13 fall har det varit byggnationsärenden. I de fall där sådana här initiativ har väckts har det oftast handlat om mycket konkreta och nära frågor. Sedan har det varit ett antal andra frågor som mer har varit politiska opinionsyttringar och inte frågeställningar som kommunen de facto har att bestämma om.

Det handlar om hur man orienterar sig rätt i detta och visar att folkomröstningar, som är en viktig del av demokratin, inte är det enda sättet på vilket medborgarna ska kunna vara med och påverka de förtroendevalda mellan valen. Det är också viktigt att vi vidgar diskussionen när vi så småningom ska ta ställning till hur det här folkinitiativet ska kunna förstärkas och utvecklas. Jag tror att det krävs ett mycket grannliga arbete av alla partiers företrädare runt om i kommunerna för att vi ska hitta moderna, nya och spännande former för att kunna vara med och påverka mellan valen.

Jag är ledsen om jag fortsätter att göra Torsten Lindström djupt besviken, men jag varken kan eller får stå här och dra fram en massa saker som regeringen faktiskt inte berett färdigt. Jag hamnar väl i KU om jag gör det. Det pågår ett mycket intensivt arbete nu i Regeringskansliet. Vi kommer att återkomma till riksdagen. Jag kan inte svara mer innehållsrikt än så i dag. Debatten i sig visar att frågeställningen kommer att återkomma i många sammanhang. Jag ser fram emot dessa debatter. Det här är en viktig fråga för demokratin.

Anf. 15 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Det är glädjande att vi är överens om att detta är en viktig fråga. Jag vill helt kort återknyta till mitt exempel från början, nämligen Surahammar, den lilla kommunen mitt i Västmanland. När man gör ett seriöst arbete för att ta ett folkinitiativ och det avslås av en politisk ledning skapar det en oerhörd frustration, rädsla och ilska och också en misstänksamhet mot demokratin. Därför är det just för demokratins egen skull viktigt att ta dessa impulser på allvar och arbeta för att vi får ett starkare folkinitiativ.

Jag vill, herr talman, i dag passa på att vädja till statsrådet att hon, precis som hon gjort här i debatten, ska fortsätta att se folkomröstningar som ett sätt att berika demokratin. Det borde inte finnas någon motsättning mellan representativ demokrati och direktdemokrati. Det handlar om olika former av demokrati, som kan spela olika roller.

Den pionjärlagstiftning som den borgerliga regeringen lade fram 1994 måste få en vidareutveckling utifrån de fakta som vi har sett under de gångna åtta åren. Den behöver vidareutvecklas så att folkinitiativet blir mer slagkraftigt också med en socialdemokratisk regering. Detta, herr talman, är bra för både delaktighet och inflytande och därmed för demokratin. Jag ser med stor spänning fram emot regeringens fortsatta förslag.

Anf. 16 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Jörgen Johansson har frågat mig vilka initiativ jag avser att vidta för att bestämmelserna i vapenlagen om läkares anmälningsskyldighet ska efterlevas.

Enligt vapenlagen ska ansvarig läkare anmäla till polisen om den som vårdas för psykisk störning bedöms vara olämplig att inneha skjutvapen. Den 1 juli 2000 utvidgades anmälningsskyldigheten från att ha omfattat endast den slutna psykiatriska vården till att omfatta även öppen psykiatrisk vård.

Det är oerhört viktigt för allas säkerhet att personer som bedöms olämpliga inte har tillgång till skjutvapen och att ansvariga läkare bistår polismyndigheten för att förhindra tragedier som leder till svårt lidande för alla inblandade.

Jag kan berätta att Justitiedepartementet nyligen har påbörjat ett arbete som syftar till att se över bestämmelserna i vapenlagen. I uppdraget ingår att i nära samråd med Socialstyrelsen se över gällande bestämmelser utifrån frågeställningar som bland annat rör vilka diagnoser som ska föranleda anmälning och om anmälningsskyldigheten ska utökas till att omfatta all övrig öppenvård. Uppdraget ska redovisas senast den 1 september i år.

Det har kommit till min kännedom att Socialstyrelsen har utsett två personer som ska bistå utredaren i de delar som gäller läkares anmälningsplikt och att styrelsen i samband med detta kommer att överväga behovet av att lämna närmare tillämpningsföreskrifter.

Jag har inte för avsikt att i nuläget vidta några åtgärder utan avvaktar utredarens rapport.

Anf. 17 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Tack för svaret på min interpellation. Svaret är kort. Även jag ska vara kortfattad men vill ändå göra några kommentarer i ärendet. Jag delar statsrådets åsikt att man bör avvakta med att vidta mer konkreta åtgärder intill dess att utredningen blivit färdig och har lagts på vårt bord. Den beräknas ju vara färdig om drygt ett halvår.

Jag vill ändå framhålla att det är förvånansvärt att psykiatrin i vårt land uppenbart vägrar att ge uppgift till polisen om vilka av dem som lider av psykisk sjukdom som också innehar skjutvapen. Frågan kan anses vara liten, men bakom den ligger många stora tragedier. Det tragiska finns ofta på båda sidor om det vapen som används av den sjuke. Ingen kan leva vidare utan djupa ärr efter en psykos, om man har tillfogat någon nära anhörig skada eller rent av bragt någon nära anhörig om livet i samband med att man påverkad av sjukdomen har tillgripit ett vapen i affekt.

Läkarkåren har därför ett mycket stort ansvar, ett ansvar som den uppenbarligen inte tar i dag och inte heller tidigare har tagit. Det är inte acceptabelt.

De siffror som jag redovisar i interpellationen pekar tydligt på att anmälningar inte sker. Om statistiken skulle vara riktig kan vi konstatera

att vi i Sverige skulle ha i storleksordningen några få tusen psykiskt sjuka per år. Detta visar att det här inte sköts på ett bra sätt.

Skillnaden i anmälningssfrekvens mellan landets län varierar upp till 36 gånger. Det är alltså en stor skillnad mellan de olika landstingen, och inte heller det är acceptabelt. Län som Västerbottens och Sörmlands län uppvisar stor skillnad i förhållande till Hallands län, som under en treårsperiod – jag måste säga förmodligen – redovisar den största efterlevnaden av lagen.

Hallands höga siffra för 2001 beror på ett uppmärksammat fall som ledde fram till en dödsskjutning. Fallet anmälades enligt lex Maria och ledde till en tydlig uppgång i antalet anmälningar till polisen. Men tyvärr har man under 2002 återfallit till den tidigare nivån.

Herr talman! Jag konstaterar att statsrådets korta svar ger vid handen att vi är helt överens i frågan. Situationen är ohållbar, och man måste göra någonting åt den. Jag har den förhoppningen att diskussionen här i kammaren i dag ska ge upphov till ringar på vattnet, så att de ansvariga i det här sammanhanget ser till att gällande lagstiftning följs och så att fler tragedier på det här området kan undvikas.

Anf. 18 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Vi är alldeles överens om allvaret i situationen. Svaret är kort helt enkelt med hänvisning till att det just nu dessbättre görs en översyn inte bara av vapenlagen utan faktiskt också av hur man ska se till att läkarna lever upp till de skyldigheter som i dag föreskrivs i lagen. Det är nödvändigt för Socialstyrelsen att i anslutning till utredningen svara på frågan varför skillnaderna är så stora som de uppenbart är och vad det är som gör att vissa läkare till och med offentligt har sagt att de inte anser att man ska efterleva denna skyldighet.

Vi måste komma fram till ett system där varje läkare som möter människor med psykiska störningar och med psykiska sjukdomar känner en skyldighet att rapportera till polisen. Då kan vi leva upp till den enkla princip som finns i vapenlagen, nämligen att polisen ska få kännedom om psykiska störningar och psykiska sjukdomar hos dem som har licens för att inneha vapen, så att man kan förhindra att vapnet används på ett sätt som inte var avsett när de fick sin licens.

Det här är ett allvarligt problem. Jag har svarat kort för att visa att vi har samma uppfattning men också därför att jag förväntar mig att vi ska få ett rejält underlag för att diskutera vilka åtgärder vi kan vidta.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2002/03:89 om överfisket i Östersjön och det svenska torskstoppet

Anf. 19 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Sven Gunnar Persson har frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidta för att omgående få till stånd skärpta kontroller av torskfisket, nationellt och internationellt, samt vilka åtgärder som jag, i

ljuset av uppgifterna om svartfiske, är beredd att vidta för att ompröva förslaget om ett ensidigt svenskt torskfiskestopp.

Först vill jag framhålla att situationen är ytterst bekymmersam för många fiskbestånd och särskilt för torsken. En ansvarsfull fiskepolitik kräver därför kraftfulla åtgärder för att bestånden inte ska kollapsa utan i stället återhämta sig. Regeringen har därför aktivt verkat inom EU och internationellt för åtgärder mot överfiske och en effektivare kontroll av fisket. Regeringen kommer vidare i enlighet med vad som tidigare har aviserats att föreslå riksdagen att ca 50 miljoner kronor tillförs till Kustbevakningen för år 2004 för förstärkning av övervakningen och satellitspaningen till havs, vilket bland annat leder till en förbättrad fiskerikontroll.

Nationellt är Fiskeriverket den myndighet som har ansvaret för förvaltningen av fiskekvoter medan fiskerikontrollen utförs till sjöss och i hamnar av i första hand Kustbevakningen. Sedan år 1997 har en rad åtgärder vidtagits för att förbättra övervakningen av de svenska fiskekvoterna. Fiskeriverket har inrättat en särskild kontrollavdelning. Arbetet med fiskerikontroll är prioriterat, och ett effektiviseringsarbete pågår, som till exempel utveckling av Fiskeriverkets databas för registrering, lagring och rapportering av fiskeridata. Rutiner har utvecklats för samkörning av uppgifter från olika källor, bland annat rapporter om fiskfångster och uppgifter om försäljning av fångst. Införandet av satellitkontroll för större fiskefartyg samt arbetet med ett riskbaserat fiskerikontrollsystem är andra viktiga moment.

I syfte att förbättra övervakningen av de svenska kvoterna har dessutom förbättringar genomförts för att minimera riskerna för att fiskekvoterna ska överskridas. Detta har inneburit att det införts nya rutiner för fiskestopp och ett effektivare system för att fastställa artsammansättningen i fångsterna.

Regeringen har dessutom beslutat om en proposition med förslag till strängare sanktioner i samband med överskridande av fiskebestämmelserna. Propositionen kommer bland annat att innehålla förbättrade möjligheter till administrativa påföljder, som tillfällig indragning av yrkesfiskelicenser och fartygstillstånd. Vid landning av otillåten fångst ska en avgift kunna tas ut. Dessutom är det en höjning av straffet för brott mot fiskelagen. Propositionen kommer att överlämnas till riksdagen i morgon, den 5 februari 2003.

Inom ramen för Fiskerikommissionen för Östersjön, IBSFC, har ett samarbete utvecklats på kontrollområdet. Alla länder runt Östersjön har under år 2002 utarbetat nationella aktionsplaner för kontroll av torskfisket. Kontrollnätverk har utvecklats, och ett utbyte av kontrollpersonal pågår mellan de baltiska länderna och Sverige. Under innevarande år planeras ett fortsatt utbyte med Lettland och Litauen. Vidare hålls ett kontrollmöte i Göteborg just i dagarna, den 4–5 februari, där ett förbättrat kontrollsamarbete i Östersjön ska diskuteras.

Inom ramen för EU:s bistånd till ansökarländerna har svenska kontrollexperter under år 2002 varit engagerade i bland annat Estland.

Sverige har, i samband med de årliga bilaterala fiskeförhandlingarna när det gäller Östersjön, aktivt drivit kraven på förbättrade kontrollbestämmelser. Genom detta finns det numera bland annat krav på fungerande satellitövervakning i avtalen för år 2003.

Prot. 2002/03:51
4 februari

*Svar på
interpellationer*

På det internationella området kommer EU:s utvidgning att få stor betydelse. Ett EU-inträde för länderna runt Östersjön kommer, inom en snar framtid, att ge nya förutsättningar för en betydligt förbättrad fiskerikontroll.

Sven Gunnar Persson frågar också vilka åtgärder som jag, i ljuset av uppgifterna om svartfiske, är beredd att vidta för att ompröva förslaget om ett ensidigt svenskt torskfiskestopp.

Som ni säkert är väl medvetna om har vi nu fått besked från kommissionen om att Sverige inte kan genomföra det planerade nationella stoppet av torskfisket. Detta är mycket beklagligt då vår uppfattning fortfarande är att torskbestånden befinner sig i en sådan situation att ett nationellt torskstopp kan motiveras. Men det innebär att det i nuvarande situation är mycket angeläget att vidta alternativa nationella åtgärder. De kan, i likhet med interpellantens förslag, vara utökade fredningsområden för lekande torsk, justering av trålgränser med mera men också utveckling och införande av nya selektiva redskap. Jag har därför tillsatt en arbetsgrupp som ska rapportera till mig och komma med konkreta förslag för att trygga torskbeståndens utveckling.

Anf. 20 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Jag vill tacka jordbruksministern för svaret. Det är ett ambitiöst men, som jag uppfattar det, otillräckligt svar. Jag ska försöka förklara varför.

Jag delar naturligtvis jordbruksministerns uppfattning att det är angeläget och nödvändigt med åtgärder som skyddar torskbeståndet i Östersjön. Torsken är hotad. Torsken ska skyddas och bör skyddas på olika sätt. Men vi har lite olika uppfattningar om hur det bör ske. Det kanske grundar sig i lite olika analyser av vad som är problemet och vad som hotar torskbeståndet.

Jag menar att överfiske och svartfiske är ett stort problem som måste mötas med kraftfulla åtgärder. Det är kanske det allra viktigaste hotet mot torskbeståndet. I min fråga uppskattas överfisket till ca 50 % av kvoten. Det är en försiktig uppskattning som har nämnts också av experter i olika sammanhang. Det är svårt att få fram några faktiska siffror.

Man kan exempelvis utgå från det antal båtar som faktiskt finns i Polen och Baltikum – det är cirka tusen båtar som fiskar i Östersjön – och utgå från de fiskeansträngningar som man har sett med ögonen. Om de tar upp ungefär lika mycket som svenska fiskare skulle bara detta innebära att den dubbla kvoten tas upp. Det här rör båtar som är mellan 15 och 24 meter. Dessutom finns det båtar under 15 meter och alla andra EU-båtar. Då handlar det inte om att man tar upp 75 000 eller 76 000 ton som är kvoten, utan då handlar det om kanske 200 000 ton, och då är det ett rejält överfiske.

I stället för att ta itu med detta på allvar har man föreslagit ett ensidigt svenskt torskfiskestopp. Det är här som det blir så fel, menar vi.

Jag vill fråga jordbruksministern om hon delar bedömningen att det är det internationella överfisket, svartfisket, som är det stora hotet mot beståndet och i så fall varför regeringen inte har vidtagit mer kraftfulla åtgärder, varit mer aktiv på den internationella arenan, för att komma till rätta just med det internationella svartfisket.

Norge har ju exempelvis infört, och har haft under en längre tid, så kallade *checkpoints*, där man anger positioner där båtarna går in och ur respektive lands vatten och där det finns möjligheter att borda. Jag vet att vi har ett sådant avtal med Polen, men om jag uppfattade det rätt handlar det bara om sillfiskebåtar och inte om torsk.

På det här området hade det funnits möjligheter att snabbt och effektivt få till stånd bilaterala avtal om *checkpoints* med olika länder och inom det baltiska havsmiljöområdet. Det skulle på ett mer effektivt sätt göra att man, praktiskt genom bordning och kontroller på plats, skulle komma åt överfisket och svartfisket.

Jag är väldigt intresserad av att veta hur jordbruksministern ser på just överfisket och dess konsekvenser för beståndet.

Anf. 21 JAN ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag delar ministrerns inställning, att läget är bekymmersamt. Jag ser också i svaret på den här interpellationen att ministern har för avsikt att låta en arbetsgrupp lägga fram konkreta förslag. Vad jag förstår gäller det konkreta förslag på nationell nivå. Enligt mitt synsätt är ”nationell nivå” alldeles för snävt när det gäller torskfisket. Torsken känner inga nationsgränser. Torsken har inga kartor, och hade torsken haft kartor hade den ändå inte kunnat läsa dem. Det är alltså gemensamma insatser på internationell nivå som krävs för att långsiktigt säkerställa torskbestånden i Östersjön.

Det är inte heller någon statshemlighet att det vid de internationella fiskeförhandlingarna i höstas fanns utsikter om att det svenska kravet på höjt minimimått på 40 centimeter var på väg att nå framgång. Det var något som, enligt uppgift, förbyttes i sin motsats i samma sekund som det svenska nationella kravet på stopp blev känt. Känns det då inte för ministern och regeringen som ett misslyckande att förslaget om stopp sannolikt var kontraproduktivt när det gäller torskbeståndets fortlevnad?

Min andra fråga till ministern, mot bakgrund av vad jag har talat om här tidigare, är: När är ministern och regeringen beredda att lyfta blicken från marken, titta ut över Östersjön och inse att det är internationella åtgärder som krävs för att bevara torskbestånden i Östersjön?

Anf. 22 BENGTT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag har med intresse tagit del av interpellationen och svaret från statsrådet. I likhet med Jan Andersson har jag fäst mig vid en speciell mening i statsrådets svar. ”Men det innebär att det i nuvarande situation är mycket angeläget att vidta alternativa nationella åtgärder.”

Låt mig först slå fast att det är viktigt att vi har ett torskbestånd som tål en beskattning över tiden. Det är ingen tvekan på den punkten. Men jag blir bekymrad när statsrådet tänker sig just nationella bestämmelser, som vi vet ensidigt slår mot svenskt näringsliv, och att man inte mer verkar för att få den samlade EU-15 att arbeta. Jag vet att ansträngningar har gjorts, men jag är övertygad om att de skulle kunna intensifieras ytterligare.

Mot bakgrund av att kommissionen ganska tydligt har upplyst den svenska regeringen om att ett ensidigt torskstopp inte är en framkomlig väg är detta i samma riktning: Trots kommissionens påpekande ska vi ändå vidta nationella åtgärder.

Min raka fråga till statsrådet och den svenska regeringen blir: Är ni beredda att offra de svenska torskfiskarnas möjlighet till utkomst bara för att vi på något sätt ska gå före? Det har troligtvis inte heller någon som helst betydelse. Arbetet borde i stället läggas på det europeiska planet. Jag skulle vilja ha ett svar på denna fråga.

Anf. 23 MARIE WAHLGREN (fp):

Herr talman! Jag tror att vi alla är eniga om att detta är en mycket viktig fråga och att torskens överlevnad inte bara är en fråga för denna riksdag utan framför allt för dem som arbetar i näringen, det vill säga torskfiskarna. Den debatt som vi har haft det senaste halvåret, och där torskfiskestoppet på något sätt har satt politiker mot näringen, har varit väldigt kontraproduktiv. Neringen själv har haft många förslag om hur man ska kunna få ett mer hållbart fiske. När kommissionen nu har fått regeringen att backa från ståndpunkten om ett torskfiskestopp undrar jag hur man ska involvera näringen så att man får den viktiga dialog som behövs för att detta arbete ska fortskrida.

Jag ser med tillfredsställelse att regeringen också tar tag i frågan om svartfiske. Folkpartiet har föreslagit 70 miljoner till kostnader för ökad övervakning. Jag hoppas att de 50 miljoner som regeringen föreslår i alla fall följer med en bit åt vårt håll.

Min sista fråga till ministern rör en annan del av överfisket, inte det som är svart utan det som är en del av det sätt vi fiskar på, nämligen att vi av tvång, beslut om storlek och annat slänger tillbaka ca 20 % av fångsterna i havet – jag tror att det var Länsstyrelsen i Skåne som gjorde denna uppskattning. Det sker antingen på grund av att man uppfyllt veckans kvot och alltså på ett dåligt sätt har fördelat kvoterna över året, eller på grund av att man fiskar med redskap som fortfarande tar upp för små fiskar. Jag undrar om ministern kommer att driva frågan på internationell nivå att man går över till fyrkantsmaskor och inte använder den typ av maskor som i dag tar betydligt mycket mer småtorsk än vad som vore rimligt?

Anf. 24 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag vill börja med att slå fast att den socialdemokratiska regeringen driver en väldigt ansvarsfull fiskepolitik. Det har vi gjort under ett antal år. Situationen för torsken – om vi nu tar det fiskslag vi diskuterar här – är kritisk. Varje åtgärd måste vidtas som kan ge fiskebestånden andrum och möjlighet att växa till.

Det är för enkelt att göra detta till en fråga om överfiske eller svartfiske. Det behövs betydligt kraftfullare åtgärder för att vi ska kunna värna bestånden. Sverige har under lång tid fört en väldigt konsekvent, pådrivande och konstruktiv fiskepolitik, internationellt och i EU. Vi gör vår röst hörd. Vi är mycket aktiva i dessa frågor.

Vårt stora dilemma i Europa, där vi har denna gemensamma fiskepolitik, är att vi har för stor kapacitet i fiskeflottan. Vi har inte förmått få fram förvaltningsplaner som innebär att vi utvecklar redskap och avstår från redskap. Vi har heller inte kunnat få fram de återhämtningsplaner som vi behöver. Vi har också behov av att freda områden.

Detta gör att det behövs ett antal olika åtgärder. Vi fick ett beslut i december inom EU som på många punkter var bra. Men det gick inte tillräckligt långt, enligt svensk uppfattning.

Om man ska få en långsiktigt hållbar fiskepolitik måste man vara beredd att pröva åtgärder som tyvärr smärta i det korta perspektivet och påverkar en näring. Tanken med det nationella torskfiskestoppet var att de näringsidkare som skulle påverkas av beslutet skulle få ersättning för förlorad arbetsinkomst. På det sättet var det ett ansvarsfullt åtagande av den svenska regeringen.

Vi kan nu inte gå den vägen eftersom vi har fått beslutet från kommissionen. Då är det mycket angeläget att snabbt vidta de näst bästa åtgärderna, de alternativa åtgärderna. Vi har satt i gång en arbetsgrupp inom Jordbruksdepartementet som tittar på vad vi kan göra för att inte få upp för små fiskar. Det handlar om redskapen med mera. Vad kan vi göra för att freda de platser där torsken leker för att ge andrum för torsken att växa till?

Ytterligare ett uppdrag för arbetsgruppen är att titta på vilka frågor som finns på den internationella agendan så att vi där fortsatt konsekvent och kraftfullt kan driva de internationella frågorna. Vi ska göra det här i samråd med fiskets organisationer och med miljöorganisationer. Det är väldigt viktigt att vi får en god förankring av de förslag som vi kommer att lägga fram.

Jag går så över till frågan om kommissionens hållning. Vi har bedömt att det skulle vara möjligt med ett ensidigt svenskt torskfiskestopp. Kommissionen bejakade detta tidigt under hösten. Sedan fick vi ett annat beslut. Nu har kommissionen uppmanat den svenska regeringen att pröva de alternativa åtgärderna, och det är det vi nu gör för att ta ett långsiktigt ansvar. Detta ger också förutsättningar för en framtida näring där fiskarna kanske inte bara kan ta upp de kvoter de har i dag utan också ta upp mer fisk.

Anf. 25 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Jordbruksministern säger att det är att göra det för enkelt för sig att göra detta till en fråga om svartfiske och överfiske. Visst, om man gjorde det skulle det naturligtvis vara att göra det enkelt för sig. Men jordbruksministern som liksom vi andra är så engagerad i torskens fortlevnad borde i så fall redovisa i vilken omfattning hon anser att svartfisket har betydelse för hotet mot beståndet. Ensidiga svenska åtgärder skulle kanske förbättra lekbiomassan med 5–7 %, om man inte räknar överfisket och svartfisket. Men med ett svartfiske på kanske 100–150 %, som några har beräknat det till, får ensidiga svenska åtgärder rent försumbara konsekvenser för beståndet. Vilken betydelse har svartfisket i jordbruksministerns ögon? Avfärda inte den frågan! Det är att förenkla det hela.

Det är att göra det enkelt för sig att jaga och straffa svenska fiskare ensidigt. Det kommer förslag i propositionen – och det är bra – om sanktioner och straff för svenska fiskare som överträder bestämmelserna. Men det är oerhört vaga förslag, och det är luftiga beskrivningar av vad som görs och går att uppnå internationellt.

Uppfattningen om behovet av att skydda torsken i Östersjön är gemensam med den svenska fiskenäringen och svenska fiskare. De vill ha

ett uthålligt fiske så att de och kommande generationer kan fortsätta att fiska. Sedan början av 90-talet har svenska fiskare deltagit i internationella förhandlingar för att hålla nere kvoterna, begränsa fiskeansträngningarna i både tid och rum, modifiera redskapen och minimimåtten på fiskar som tas upp samt skydda områden. De har också varit beredda att gå längre än vad slutsatserna blivit när det gäller minimimåtten, kvoterna och redskapen. Där har vi dock haft svårt att få med oss andra länder. Man vill även fortsättningsvis delta konstruktivt. Men då kommer jordbruksministern och regeringen och slår undan benen på en hel näring genom sitt förslag om ensidigt svenskt fiskestopp.

Nu vill jag fråga ministern: Hur ska man bygga upp förtroendet igen så att man konstruktivt kan samverka för att få ett långsiktigt hållbart fiske? På vilket sätt vill man involvera fiskarna och fiskets organisationer i det fortsatta arbetet? Hur ska de komma med i den här arbetsgruppen eller delta genom att påverka förslagen? Som experter vet ju de hur man bäst ska gå till väga för att få ett varsamt fiske. Och hur ska jordbruksministern återuppbygga förtroendet för svensk radikal och tydlig miljöpolitik och naturvårdspolitik i Europa?

Anf. 26 JAN ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag tycker precis som ministern att det är bra att Sverige har varit drivande i det internationella arbetet när det gäller torskfisket. Det gäller att vi kan vara det i fortsättningen också. Men då måste vi vara rädda om vårt förtroende och goda renommé i Europa och inte låta regeringen och ministern framstå som unionens Don Quijote med Miljöpartiet som den påhejande Sancho Panza. Det gäller att vara rädd om det förtroende vi har för att nå internationell framgång med precis de åtgärder som ministern pekar på här – bättre redskap, höjt minimimått och så vidare.

Är ministern beredd att göra avkall på prestige och de bindningar man gjort i regeringsförhandlingarna om torskfiskestoppet gentemot samarbetspartierna för att nå bättre framgångar internationellt, framgångar som har en mycket större verkan för torskbestånden?

Anf. 27 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag fäste mig speciellt vid det jordbruksministern sade som inledning till svaret på min fråga, nämligen att Socialdemokraterna har bedrivit en ansvarsfull fiskeripolitik. Det är intressant att notera att man tycks vara ganska ensam om den uppfattningen eftersom åtminstone kommissionen, fiskarna och stora delar av svenska folket inte tycker på det viset. Det kanske vore klädsamt att någon gång lyssna på någon utanför departementet.

Ministern säger vidare att det kommer att smärta i det korta perspektivet men att regeringen var beredd att betala för sig. Då är det alltså dåtid. Det innebär att nya initiativ om ensidiga svenska förslag inte kommer att kompenseras. Jag kan inte tolka det på något annat sätt.

Vidare säger ministern att det ska ske samråd med fiskarna och att detta ska vara väl förankrat. I så fall är det en nyhet, för det var ingalunda det förra förslaget. Det var fullständigt oförankrat hos fiskarna. Det vore spännande om ministern mycket kort kunde förklara vilka nya grepp som

ska tas den här gången så att man inte går stick i stäv med de svenska fiskarna.

Sedan konstaterar jag att man nu förmodligen återigen är på väg att komma med oöverlagda förslag för att bland annat blidka Miljöpartiet. Jag bara konstaterar att regeringen är beredd att offra svenska torskfiskare utan att det kommer att ha någon verklig betydelse eftersom andra fiskare kan gå in med just den typ av redskap som vi i så fall skulle ta bort.

Anf. 28 MARIE WAHLGREN (fp):

Herr talman! Ministern beskriver det man gör nu som någon form av andrahandslösning eller som en sämre lösning. För mig hade det varit mycket bättre om man hade tagit som startpunkt det som man nu planerar – diskussion med fiskarna, samarbete med olika organisationer och försök att hitta ett antal breda lösningar.

Sedan håller jag oerhört mycket med mina kolleger här om att dessa lösningar framför allt måste vara internationella. Det finns naturligtvis nationella dellösningar, bland annat bättre övervakning av tjuvfiske och strängare regler när det gäller detta. Det kan också finnas dellösningar när det gäller marina reservat. Men till syvende och sist ligger lösningarna på de här problemen i det internationella samarbetet. Framför allt gäller det att få fiskeredskap och fiskesätt som är hållbara.

Här tror jag att Sverige till viss del har förlorat sina positioner genom att välja bort det internationella samarbetet. Vad vi har sagt i den här debatten är: Vi är inte intresserade. Vi hittar våra egna lösningar. Ändå vet vi att det inte går att hitta några egna lösningar här utan att de faktiskt måste vara gemensamma. Jag hoppas att Sverige nu vänder på skutan så att säga och hittar tillbaka till det som jag ändå tycker är en normal svensk ståndpunkt, nämligen det internationella samarbetet.

Anf. 29 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag vill börja med det som Marie Wahlgren tar upp. Jag delar det synsättet. Det är mycket viktigt att vi jobbar i de internationella sammanhangen. Det har jag också här försökt att förklara att vi gör. Vi gör det drivande, vi gör det konsekvent, vi gör det konstruktivt på olika sätt. Som jag nämnde ska vi nu också väldigt tydligt i arbetet i arbetsgruppen klargöra vad det just nu är som står på agendan, vad det är som vi har framför oss där vi ska driva de här frågorna.

När det då gäller det svartfiske som Sven Gunnar Persson var inne på nämnde han att det enligt några uppgifter var av den och den storleksordningen. Det finns olika uppgifter om svartfisket. Vi har gett ett uppdrag till Fiskeriverket för att vi ska få några uppgifter som vi gemensamt kan utgå från. För det är klart att jag är medveten om att det förekommer svartfiske och att det bedrivs överfiske.

Därför är det också så angeläget med de kontrollåtgärder som vi satsar på, och jag förklarade mycket noga i mitt svar till Sven Gunnar Persson vad det är vi gör för närvarande. Det är nationella åtgärder. Det är åtgärder kring Östersjön. Det är åtgärder inom EU. Före jul – decemberbeslutet i EU – behandlade vi kontrollfrågorna. Vi fick en bättre ordning för hur vi ska samverka, för rollfördelningen och även satellitövervakning. När det gäller samarbete runt Östersjön har ett antal åtgärder vidta-

gits så att också utvidgningen innebär att vi kommer att få betydligt bättre möjligheter att få en effektivare kontroll runt Östersjön.

Sedan har vi frågan om förtroendet för fiskepolitiken där jag uppmanas att fundera kring vårt rykte som nation som agerar för en ansvarsfull fiskepolitik. Jag vill erinra om att när det gäller den senaste frågan, torskfisket i Västerhavet, hade vi forskarna med oss. Vi hade kommissionen med oss. Vi hade Tyskland med oss. Vi var inte ensamma. Det finns flera nationer som också är mycket medvetna om de risker som finns i det fiske som vi bedriver.

När det då gäller förtroendet på hemmaplan har jag förståelse för att fiskarna har varit mycket oroad. Det är ett problem att de inte har vetat hur tidsplanen har sett ut, att det har varit en oklarhet om när det tillfälliga stoppet kan träda i kraft och att de undrat: När kan jag förvänta mig att jag kan få ersättning för förlorad inkomst?

Men jag tror absolut inte att svenska folket är av uppfattningen att det här var en felaktig åtgärd. Jag tycker att jag dagligen får bevis på att svenska folket är mycket oroat över situationen för framför allt torsken i våra vatten.

Det vi nu gör är att vi sitter i en arbetsgrupp, vi jobbar med de här åtgärderna. Vi gör det i samråd med fiskets organisationer och med miljöorganisationer. Jag utgår från att vi kan hitta ett antal lämpliga åtgärder som också bidrar till att vi kan rädda bestånden. Jag menar att man nu måste vara pragmatisk. Nu måste man gilla läget, även om jag håller fast vid att ett ensidigt tillfälligt stopp för torskfisket i Östersjön och i Västerhavet hade gett avsevärda effekter på beståndet.

Anf. 30 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Tack jordbruksministern för det här meningsutbytet! Jag tror att det finns ett stort engagemang i kammaren för att arbeta för en politik som skyddar torsken och som gör att vi får ett uthålligt och långsiktigt hållbart fiske.

Men det är väldigt intressant att höra att nu har ett uppdrag getts till Fiskeriverket för att kartlägga hur svartfisket ser ut. Alltså kan vi konstatera att man var beredd att vidta åtgärder som skulle drabba en hel näring, kustsamhällen och binäringar utan att ha undersökt en sådan viktig sak, utan att veta om det är sant att det är 150 000, 200 000 eller 125 000 ton som tas upp svart. Det bekräftar bara hur hastigt och ogenomtänkt detta kom till, hur dåligt man undersökt vilka konsekvenser det skulle få.

Nu tycker jag att jordbruksministern ska ta till vara de synpunkter som har kommit fram här och tillsammans med fiskarna och fiskarnas organisationer lägga fram välgrundade och genomförbara förslag som väcker respekt både i Sverige och internationellt. Jag vill fråga om den här arbetsgruppen också ska arbeta med åtgärder som man vidtar internationellt eller om det är ensidiga svenska åtgärder som det fortfarande gäller.

Jag tror att vi tillsammans här i kammaren, om det blir seriösa förslag med bra underlag, kan komma överens om en långsiktigt hållbar fiskepolitik som är till nytta både för näringen och för torskbeståndet.

Anf. 31 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Det uppdrag som jag refererade till när det gäller överfiske och svartfiske är ingenting som vi har givit Fiskeriverket sedan vi fått kommissionens meddelande om att vi inte kan införa det ensidiga tillfälliga stoppet för torskfiske, utan det är ett uppdrag som har beretts under 2002 i Regeringskansliet och är ett resultat av arbetet med budgetpropositionen. Fiskeriverket har fått det här uppdraget och till det är också kopplat fisk som man slänger över bord, det som kallas *discard* på engelska. Det ingår också i Fiskeriverkets uppdrag att titta närmare på hur man ska hantera den förlust av värdefulla resurser som vi gör på det sättet.

Uppdraget om överfiske och svartfiske ska redovisas i oktober i år. Vi får vänta till oktober. Det ska då bygga på och blir en sammanställning av de forskningsresultat som finns.

När det då gäller de åtgärder som vi nu planerar ska arbetsgruppen också jobba med det som vetter mot det internationella och pröva hur vi ska driva våra frågor i olika sammanhang: i EU, inför förhandlingar, i regionala fiskeriororganisationer. Vi ska också pröva nationella åtgärder för att få effektivare redskap som gör att vi inte tar upp för liten fisk och pröva om vi kan freda områden. Det gör vi i enlighet med de förordningar som gäller för den gemensamma fiskeripolitiken, vilket innebär att vi ska anmäla och notifiera vissa av de här förslagen i Bryssel. Den processen ska gå snabbt och snabbt. En första rapport kommer från arbetsgruppen i slutet av februari. Arbetsgruppen ska slutföra sitt arbete under juni månad.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2002/03:117 om Ultuna lantbruksuniversitet

Anf. 32 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Rigmor Stenmark har frågat mig på vilket sätt jag ämnar se till att vi i Sverige har en allsidig veterinärutbildning med såväl praktiska som teoretiska hästkunskaper.

All högskoleverksamhet grundar sig på det regelverk och de beslut som riksdag och regering fattat. Enligt högskolelagen ska verksamheten avpassas så att en hög kvalitet nås såväl i utbildning som i forskning, och de tillgängliga resurserna ska utnyttjas effektivt för att hålla en hög kvalitet i verksamheten.

När det gäller uppläggning av utbildningsprogram för att nå fram till de mål som finns uppställda för varje examen, vill jag erinra om vad utbildningsministern vid flera tillfällen upprepat i svar på interpellationer och frågor, nämligen att hur en utbildning är upplagd och hur examinationen genomförs är ett ansvar som åligger det enskilda lärosätet.

Kvalitetskontroll av högskoleverksamheten genomförs av Högskoleverket. Verket har fått i uppdrag att systematiskt utvärdera all högskoleutbildning, alla program, kurser och ämnen med en periodicitet om sex år.

Prot. 2002/03:51
4 februari

*Svar på
interpellationer*

Sveriges lantbruksuniversitets (SLU) statsanslag uppgår till 1,2 miljarder kronor. Inom denna ram ska universitetet bedriva grundläggande högskoleutbildning, forskning och forskarutbildning samt fortlöpande miljöanalys. Universitetet beslutar självt om hur stora delar av denna summa som ska gå till de olika verksamhetsområdena och om de interna prioriteringarna inom respektive område.

Lantbruksuniversitetet brottas för närvarande med ekonomiska problem. Ledningen har därför vidtagit en rad åtgärder i syfte att få en fungerande verksamhet inom de ekonomiska ramar och med de verksamhetsmål som statsmakterna har beslutat om.

För att komma till rätta med sin del av det uppkomna underskottet har veterinärmedicinska fakulteten bland annat beslutat se över sitt arbetssätt och lokalbehov. Lokalerna ska renoveras, och under denna tid har man beslutat att temporärt upphöra med jourverksamheten nattetid vid hästkliniken.

Beträffande de farhågor som Rigmor Stenmark uttrycker i sin interpellation rörande veterinärutbildningens allsidighet vad gäller såväl praktisk som teoretisk hästkunskap, vill jag peka på de bestämmelser angående omfattning av och mål för utbildningen som finns fastställda i en bilaga till SLU-förordningen. Dessa mål är tydliga och håller högt ställda krav på kunskaper och färdigheter av direkt betydelse för yrkesutövningen. Enligt ett av målen ska studenten för att få veterinärexamen till exempel besitta den kliniska färdighet som krävs för akut djursjukvård.

Hur dessa mål ska uppnås ligger på SLU att ansvara för. Jag utgår ifrån att SLU på bästa sätt löser de problem som en temporär stängning av juren medför för studenterna och ger sina blivande veterinärer erforderlig klinisk utbildning även beträffande akut sjuka hästar.

Enligt vad jag erfarit under hand från SLU planerar man att öppna hästakuten vid SLU i Ultuna igen i mitten av april när fölningssäsongen börjar. Såvitt jag har uppfattat saken har det heller inte varit SLU:s avsikt att stänga hästjuren permanent utan endast medan man ser över lokalerna och bygger om för att få en större effektivitet i verksamheten. Detta sker i enlighet med högskolelagens krav på effektiv resursanvändning.

Vid en internationell jämförelse måste den svenska veterinärutbildningens inslag av kliniska moment sägas hålla mycket god standard, både vad avser tillgången till patientmaterial och den tid studenterna får tillsammans med handledare.

Givetvis håller jag med Rigmor Stenmark om att det är angeläget att vi i Sverige utbildar veterinärer som kan hästar även fortsättningsvis och att utbildningen håller en hög kvalitet ur såväl ett nationellt som ett internationellt perspektiv.

Som Rigmor Stenmark påpekar står hästarna för en stor del av jordbrukets inkomster. För att upprätthålla detta krävs en fungerande hästsjukvård med tillgång till kunniga veterinärer. En väl fungerande djursjukvård för hästar torde således vara ett intresse även för hästnäringen. Av denna anledning bör det finnas möjlighet för SLU att finna andra inkomstkällor för djursjukhuset än de som hittills varit rådande.

Mitt svar är således att det inte är min uppgift som enskild minister att påverka vare sig SLU:s sätt att fördela resurser eller hur SLU lägger upp sina utbildningar för att nå fastställda examensmål. Jag har dock fullt förtroende för att SLU löser de problem som kan uppkomma i samband

med hästakutens stängning vad gäller den kliniska utbildningen, så att detta inte inverkar menligt på veterinärstudenternas utbildning.

Prot. 2002/03:51
4 februari

Anf. 33 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Tack, jordbruksministern, för ett mycket långt svar och en möjlighet till en debatt om ett område som jag tycker berör jordbruksministern mycket. Av den anledningen har jag inte heller ställt min fråga till utbildningsministern. Jag har ställt den till jordbruksministern eftersom jag anser att jordbruksministern som ny minister på området nu har en chans att direkt svara att man inom regeringen tänker värna jordbruksnäringen och de verksamheter som berör den näringen. Egentligen är det det som den här interpellationen handlar om.

Jordbruksnäringen i Sverige har genomgått många smärtsamma processer. Det verkar som om det inte är slut på den processen än. Den svenska landsbygden är betydelsefull för oss alla i Sverige. Många säger att den inte får växa igen. Vi vill ha ett öppet landskap, och vi önskar en livskraftig näring på landsbygden. Det är ett av de mål som vi i Centerpartiet har, nämligen att verkligen se till att det finns en livskraftig näring på landsbygden.

Djurhållningen är en del i detta. Hästen är en del i den näringen. Många har så att säga sadlat om och satsar på hästar, inte minst kvinnor. Vi kan se många nyföretagare där.

Tre av Uppsalabänkens riksdagsledamöter var på besök efter en inbjudan från studenterna som skulle studera till veterinärer. Vi var imponerade av den redogörelse som vi fick av verksamheten. Vi fick både teoretisk och praktisk information. Vi fick ta del av hur man arbetar med hästarna på ett värdigt och fint sätt och hur studenterna fick en bra handledning av lärarna. Vi var med när hästägarna stolt visade upp sina hästar men ändå var lite bekymrade eftersom hästarna var sjuka. Vi var nöjda med den information vi fick. Men, dessvärre, var vi, tillsammans med de studerande, missnöjda och besvikna när vi åkte därifrån. Man ansåg nu att man var tvungen att stänga den så kallade hästakuten av ekonomiska skäl.

Att många av oss har blivit upprörda beror på att verksamheten vid SLU i Uppsala berör många, det vill säga hästarna, hästägarna och lärarna, som är skyldiga att ge sina studenter en bra och allsidig utbildning. Den ska både vara teoretisk och innehålla praktisk djursjukvård. Studenterna genomgår en lång utbildning vid den enda orten i Sverige för veterinärstudier. De är på väg att förverkliga drömyrket som veterinär.

Jordbruksministern! En bra allsidig veterinärutbildning som uppfyller kraven i SLU-förordningen berör också i hög grad staten. Även jordbruksministern säger så, och det tycker jag är bra: "Enligt ett av målen ska studenten för att få veterinärexamen till exempel besitta den kliniska färdighet som krävs för akut djursjukvård." Det är den möjligheten som har erbjudits studenterna vid SLU och som nu äventyras.

Jordbruksministern får ursäkta, men jag är lite undrande över att ministern i sitt svar sade följande: "Som Rigmor Stenmark påpekar står hästarna för en stor del av jordbrukets inkomster. För att upprätthålla detta krävs en fungerande hästsjukvård med tillgång till kunniga veterinärer. En väl fungerande djursjukvård för hästar torde således vara ett

Svar på
interpellationer

intresse även för hästnäringen. Av denna anledning bör det finnas möjlighet för SLU att finna andra inkomstkällor — — —.”

Menar ministern att det är hästägarna, djurägarna, som ska betala den veterinärmedicinska utbildningen, som egentligen är statens ansvar?

Anf. 34 PER BILL (m):

Herr talman! Det är väldigt bra att den här frågan kommer upp i riksdagen, därför att det är en viktig fråga. Jag håller med Rigmor Stenmark i hennes oro över vad som är på gång. Då är jag orolig inte bara för hästägarna och jordbruksnäringen utan på lite sikt också för alla som har ett husdjur som kan råka illa ut.

Den bild som vi tre fick när vi besökte studenterna på Lantbruksuniversitetet var en bild som var mörkare än det man kan läsa i tidningen och mörkare än det ganska positiva svar som jordbruksministern ger.

Studenternas och lärarnas signaler var ganska tydliga: Det är så stora sparbeting, och det har gjorts så stora urholkningar av grundutbildningsanslagen och forskningsanslagen. Dessutom har man en ryggsäck på sig som man ska betala tillbaka. Signalerna var ganska tydliga att det inte alls var säkert att stängningen av hästakuten skulle vara kortvarig, utan risken fanns att den skulle vara permanent.

Dessutom oroade man sig för att detta bara var första steget och att nästa steg var att stänga hela husdjursakuten, så att man bara hade djursjukhuset öppet dagtid.

Då ska vi komma ihåg att om vi tror att man då kan bedriva en bra utbildning av veterinärer, det vill säga att de som ska bli veterinärer bara ser djur som kan trava in på morgonen och trava hem på kvällen, gör man det väldigt enkelt för sig.

Herr talman! Jag är en stor vän av EU, men de öppna gränserna ställer, enligt mitt sätt att se det, snarare högre krav på veterinärutbildningen. De öppna gränserna gör att de veterinärer som utbildas de närmaste åren troligtvis måste lära sig mer om sjukdomar som har varit mycket ovanliga innanför våra gränser men som nu, med den större öppenheten, kommer att kunna komma tillbaka till Sverige.

Både Rigmor Stenmark och jag tog verkligen till oss den tydliga oro som fanns, både hos studenter och hos lärare, för att situationen är sådan att utbildningen i framtiden inte kommer att leva upp till de krav som jag tycker att vi har rätt att ställa.

Jag skulle vilja ställa en fråga till jordbruksministern. Jag tror att vi är ense om att vi ska ha Europas bästa djurhållning, att vi ska kunna stoltsera med att alltid försöka se till att vi har en djurhållning som är Europas bästa och som på något sätt bygger på kunskap, omsorg och kanske också kärlek till de djur som det är fråga om. Då blir min fråga: Hur ska vi kunna fortsätta att hålla denna position, att kanske få med oss resten av EU:s länder på kortare djurtransporter och så vidare, om vi om ett par år kommer att utbilda veterinärer som har mindre kunskaper och som vid färre tillfällen får se djur som är så pass sjuka att de inte kan lämna sjukhuset samma dag som de kommer in?

Det blir väldigt svårt att få det här att gå ihop, hur man ska vara Europas bästa på djurhållning och samtidigt låta kvaliteten på utbildningen inom veterinärområdet fortsätta åt fel håll.

Anf. 35 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Rigmor Stenmark börjar i de riktigt vida perspektiven, hur vi ska värna jordbruksnäringen och vilken jordbrukspolitik vi ska ha. Jag vill börja med att säga att vi där är inne i ett mycket intensivt och intressant skede inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken i EU. Där ska vi nu försöka förändra politiken så att den bättre motsvarar det som konsumenterna efterfrågar. Vi ska inte producera för stödsystemen. I detta ligger också att vi ska få pengar över för annat, som vi verkligen tycker är angeläget: miljö, landsbygdsutveckling och god djurhållning. Där jobbar jag inom ramen för ministerrådet för att vi ska få en bra utveckling av jordbrukspolitiken.

När det gäller frågan om SLU och veterinärutbildningen kan jag ha förståelse för att universitetet, lärare och elever känner en oro. Vi lever med en begränsad tillgång på anslagsmedel. Det är verkligheten inom den offentliga sektorn. Vi är mycket angelägna om att också föra en ansvarsfull budgetpolitik. Vi kan inte acceptera att spränga utgiftstak och annat. Det gör att vi har hårda krav på vår förvaltning när det gäller att jobba effektivt och också använda resurserna på bästa möjliga sätt för att nå målen.

I ett sådant skede är SLU. Jag vill betona att de har en stor kaka, på 1,2 miljarder, som jag är medveten om ska räcka till mycket men som ändå ger frihetsgrader när det gäller att omfördela pengar och använda dem på bästa sätt. Det är den process som SLU är inne i just nu när det gäller veterinärutbildningen.

Jag tycker att Per Bill ger en felaktig bild av verkligheten när han säger att vi nu kommer att få vara oroliga även för våra smådjur, när det gäller både utbildningen och djursjukvården.

Vi har internationellt sett en väldigt hög nivå på veterinärutbildningen, på den kliniska utbildningen. Jag är helt övertygad om att vi därigenom kommer att ha respekt när vi arbetar med de här frågorna inom EU och att vi då kan upprätthålla detta att vara ett land med god djuromsorg.

Jag tycker också att man väldigt noga bör skilja på utbildning och forskning och de resurser vi behöver för det och de resurser vi behöver för djursjukvård. Utbildning och forskning är ett gemensamt ansvar, och det betalar vi med de offentliga medlen. Men djursjukvården är i stor utsträckning djurägarnas sak. Det är också där det finns möjligheter att hitta alternativ finansiering – någonting som SLU har aviserat att de arbetar på. Det är den modell vi har, och jag tycker att det är en rimlig modell. Jag vill understryka att just vården av de stora djuren är väldigt resurskrävande.

Min bild är alltså att SLU tar sitt ansvar. Det vi talar om nu är en tillfällig stängning av akutsjukvården för stora djur. Det handlar inte om någon omläggning av veterinärutbildningen eller förutsättningarna för att få djursjukvård. Här tar SLU sitt ansvar och försöker använda resurserna på bästa sätt. För att klara det är de tvungna att bygga om lokalerna, och då blir det en stängning under en begränsad tid.

Anf. 36 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Vi står inför en väldigt intressant lösning när det gäller jordbrukspolitiken. Jag hoppas i alla fall att det är så. När det gäller såväl miljö som landsbygdsutveckling och djurhållning klarar vi inte den biten,

vare sig här hemma i Sverige eller någon annanstans i Europa, om vi inte har en livskraftig jordbruksnäring, om det inte finns människor som känner att det här är någonting som de vill satsa på i framtiden.

Då gäller det också för Lantbruksuniversitetet i Uppsala att med dessa 1,2 miljarder kronor verkligen satsa på dem som kommer näringen till del och satsa på det som har med baskunskaper att göra, för att vi också i framtiden ska ha en livskraftig jordbruksnäring.

Jag tar svaret från jordbruksministern som ett tecken på att frågan om SLU och veterinärutbildningen är av intresse för jordbruksministern. Det vore anmärkningsvärt om det inte skulle vara så.

Av svaret kan jag också se, både av det skriftliga svaret och av det som jordbruksministern nyss sade, att hon har varit i direktkontakt med ledningen för SLU. Jag tycker också att det är bra. Men jag hoppas innerligt att ministern även har varit i kontakt med lärarna och gjort precis samma studiebesök som Per Bill och jag gjorde med en kollega, och verkligen fått kontakt direkt med de studerande inom veterinärmedicinen. Jag hoppas att hon även tar kontakt med hästägarna och kanske till och med klappar hästen och ser efter hur den mår. Då får ministern en bra insyn och förstår säkert att de satsningar som man har gjort på veterinärmedicin alltsedan 1995 – detta skulle jag ha kunnat visat om jag hade haft en diabild – har gått rakt nedåt. Det här får inte fortsätta, för då kommer vi inte att ha den här biten kvar.

Vi var inne på frågan om hästägarna skulle betala fortsättningsvis. Men hästägarna betalar redan i dag ca 1 000 kr för att få den här vården på sjukhuset. Är det så att inte ens ministern har tänkt tanken att hästägarna kanske egentligen inte är så roade av att ovana, ej fullt utbildade studenter är med och övar sig på deras värdefulla djur?

Javisst, jag tror precis som ministern att det finns andra vägar att gå för hästägarna. Men frågan är då vad slutresultatet blir för oss allihopa. Vilken kvalitet får vi på framtidens veterinärer om de inte får möjlighet att arbeta med levande djur under sin utbildningstid? Nu är man så väldigt i takt med varandra på SLU, och det är väldigt bra.

Visst är lantbrukare ett klokt släkte, och de är vana att se både kortsiktigt och långsiktigt. De har förstått att utbildningen av veterinärer vid hästakuten gagnar dem långsiktigt, och de är väldigt nöjda. De har också varit i kontakt med oss och sagt: Nu får ni faktiskt slå larm, för vi vill inte se att hästakuten, djursjukhuset och smådjursavdelningen vid SLU ska försvinna.

Det skulle vara bra om jordbruksministern även erkände veterinärutbildningens betydelse för jordbruksnäringen, för livsmedelssektorn och för allas vår välfärds skull och därmed medverkade till att veterinärutbildningen i framtiden säkras och garanteras bra förutsättningar.

Anf. 37 PER BILL (m):

Herr talman! Jag ska använda mitt sista inlägg till att göra en positiv tolkning av jordbruksministerns svar. Vad jag tolkar in är att jordbruksministern ser det här som en temporär stängning av hästakuten och att det inte blir fråga om någon stängning av smådjursakuten över huvud taget. I så fall har det här varit en väldigt bra interpellationsdebatt.

Det andra som jag tror är viktigt, och det är något som jag tror att vi från alla partier måste göra, är att vi faktiskt gör besök på lantbruksuniversitet och sätter oss in i deras situation.

I dag kan inte jag stå här i talarstolen och skryta med att den moderata budgeten har ordentliga påplussningar. Sanningen är att vi har, tror jag, exakt samma anslagsbelopp. Men jag ska, efter de kontakter som jag har haft och tänker ta, aktivt försöka se om det kan behövas en engångspost till SLU eller om urgröpningen av anslagen har varit så stor.

Moderaterna har ju i andra sammanhang betydligt mer pengar till grundutbildningsanslag och till forskningsanslag. Vi är till exempel mycket kritiska till att satsningen per plats på våra universitet och högskolor i dag är 26 % mindre än 1994. Det här har Sveriges universitets- och högskoleförbund räknat ut, så det är inga moderata siffror.

Jag tror att veterinärutbildningen är en av de utbildningar där förändringar i omvärlden, vårt medlemskap i EU och så vidare snarare borde göra att vi skulle gå åt det andra hållet, det vill säga att vi skulle stärka resurserna till utbildningen.

Anf. 38 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag har försökt att vara ambitiös och sätta mig in i hur veterinärutbildningen fungerar.

Jag har tagit del av en utredning som professor Rask har gjort just om den veterinärmedicinska utbildningen vid SLU, och där finns ett antal rekommendationer. En rekommendation är: Glöm inte forskningen! Det handlar inte bara om grundutbildning. Vi måste också satsa resurser på forskningen.

Jag har varit ute i verkligheten. Jag har inte varit på Ultuna, däremot har jag varit på djursjukhuset i Skara. Jag har klappat en häst som hade ont i benet.

Det sker nu en process som är i full gång där SLU mycket ambitiöst försöker att använda sina resurser på bästa sätt. Utifrån professor Rasks utredning gör man nu överväganden om man kan förändra sitt arbetssätt, om man kan ändra på organisationen eller om man kan ändra på sina lokaler för att spara in pengar och få så mycket forskning och grundutbildning som möjligt för pengarna.

Jag hyser tilltro till att det här arbetet ska leda till att man mycket snart får en verksamhet i balans. Men jag vet att det är ett svårt uppdrag för SLU.

Sedan vill jag säga till Per Bill att jag delar hans syn att vi också måste titta på framtiden. Vi ser i dag att det till varje plats på veterinärutbildningen är 14 sökande. Precis som Rigmor Stenmark sade är det många kvinnor som är intresserade av att bli veterinärer. Det påverkar också strukturen på marknaden. Det är fler som vill ha ett deltidsarbete, vilket man redan nu har kunnat konstatera.

Vi måste också ta vara på den kompetens som finns utanför landets gränser. Vi är medlemmar i unionen. Därför kommer jag inom kort att ta initiativ till en kartläggning av dessa frågor så att vi ska få ett bra underlag för att ta ställning till den framtida inriktningen av veterinärutbildningen.

Prot. 2002/03:51
4 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 39 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Tack, fru minister. Det sista som hon sade om en kartläggning var alldeles utmärkt. Välkommen till Uppsala! Jag vågar nog påstå att jag kan hälsa från de studerande. De skulle sätta stort värde på detta. Vi kan också ta oss en tripp för att titta på vad hästsporten betyder för Uppsala och se på den nybyggda manegen som används av ridsporten och som verkligen är intressant och rolig att se.

Sammanfattningsvis ska vi inte bli alldeles för glada över beskedet. Det återstår faktiskt väldigt många svåra frågor.

Jag tycker inte att det ska gå till på det här viset, att SLU ska få ett sådant skrämskott att man gör en time-out på ett djursjukhus av den här storleken och stänger hästakuten, vilket man gjorde den 19 december. Den har ännu inte öppnat, och vi vet inte hur det blir i framtiden.

Det är därför som jag allvarligt vill stryka under att hästakuten var ett led i den praktiska undervisningen för veterinärutbildningen på SLU. Denna veterinärutbildning är den enda av det slaget i Sverige, och den behövs mycket väl. Till hösten tar man in ca 80 studerande. De måste få en bra utbildning.

Jag och flera med mig tycker att det verkligen är anmärkningsvärt att man har gjort på det här viset. Hästen är ett allt vanligare inslag i jordbruket och på den svenska landsbygden. Det är där som kvinnorna kommer in, och det är där som de har varit med och förändrat. De ger sig inte så lätt, och de behöver ett komplement till sitt jordbruk.

Det är ca 225 000 individer som sysslar med trav, galopp och ridhästar i dag. Det är många, och det är en växande folkrörelse. Veterinärutbildningen med hästakuten i Uppsala ligger strategiskt väl placerat, mitt i Mälardalen där det finns otroligt mycket hästar.

Ta till dig detta, fru minister!

Anf. 40 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Skrämskott eller inte, jag kan förstå att elever och veterinärer kan känna en oro. Men jag tycker att SLU har tagit sitt ansvar. Man omprövar nu hur man ska använda sina resurser för att på bästa sätt uppnå målen.

Ibland måste vi också acceptera att vi kanske inte alltid kan driva en verksamhet på det sätt som vi har gjort under ett antal år. Vi måste vara öppna för förändring. Men givetvis delar jag synen att veterinärutbildningen är viktig och att vi ska behålla den höga standard som vi har i veterinärutbildningen. Jag har tilltro till att vi ska kunna göra detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2002/03:133 om ungdomars kulturella skapande

Anf. 41 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Lars-Ivar Ericson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att uppfylla regeringens ungdomspolitiska delmål 24, att ungdomars möjlighet till deltagande i kulturlivet och till kulturupplevelse

samt till eget skapande ökar under 2001–2003. Lars-Ivar Ericson vill också veta vilka åtgärder jag avser att vidta för att se om det statligt finansierade kulturstödet verkligen stöder det som ungdomar önskar.

Jag vill börja med att säga att ytterligare utrymme för ungdomars eget skapande och för ung kultur, inte minst inom kulturinstitutionerna, är något som både jag och kulturministern prioriterar. Nu börjar vi också se resultat av regeringens målmedvetna arbete för detta. Statens kulturråds *Kulturstatistik 2002* visar att barn och ungdomar är flitiga både på att utnyttja kulturutbudet och på att utöva egna skapande aktiviteter.

Som svar på frågorna ska jag lyfta fram några av de åtgärder regeringen vidtar för att ytterligare öka ungdomars möjligheter till eget kulturellt skapande och för att skapa mer plats för ung kultur i kulturinstitutionerna.

Ett så kallat nationellt uppdrag inom området ungdomskultur har skapats. Uppdraget för 2003–2005 innehas av Drömmarnas Hus i Malmö, som har en lång erfarenhet av just arbete för barns och ungdomars rätt till eget skapande. Målet med uppdraget är att sprida kunskaper och erfarenheter och därigenom inspirera till att liknande verksamheter startar på andra håll. Dessutom har Dalateatern fått ett nationellt uppdrag inom barn- och ungdomsteater. Det nationella uppdraget för regional filmverksamhet har getts till Film i Värmland med en omfattande verksamhet inriktad på just barn och ungdom.

Mer än en tredjedel av institutionsteatrarnas utbud och mer än hälften av länsmusikorganisationernas föreställningar 2001 vände sig till barn och ungdomar. Fri entré införs på flertalet statliga museer under 2004. Detta kommer att ytterligare öka ungas utrymme i kulturinstitutionerna.

De allra flitigaste besökarna på bibliotek är ungdomar mellan 16 och 19 år. Inom litteraturområdet har regeringen prioriterat insatser för barn och unga, bland annat genom inköpsstöd för bibliotek, insatser för läsfrämjande verksamhet i skolor och uppdrag till Skolverket att stödja arbetet för att förbättra läs- och skrivmiljöer i skolan.

Vidare kan Statens kulturråds och Skolverkets avtal om samarbete med Kultur i skolan nämnas. Målet med samarbetet är att varje elev ska få tillgång till estetiska arbetsprocesser som en del av lärandet och att varje elev ska få möta och använda kulturformer i sitt vardagliga arbete och få ta del av samhällets kulturutbud.

I sammanhanget kan även nämnas att 20 % av alla deltagare i studiecirklar är under 25 år. Hälften av alla unga som deltar i studiecirklar gör detta i kulturella eller estetiska ämnen, en betydligt mycket högre andel än för äldre. Jag planerar att inom en snar framtid lägga fram förslag på direktiv till utredningen angående deltagande i folkbildningen. Jag avser då att särskilt lyfta frågor om deltagande i egna kulturaktiviteter och om ungdomsorganisationernas erfarenhet av samarbete med studieförbunden. Den kunskapen är viktig för att vi ska kunna bereda utrymme för unga inom folkbildningen och dess kulturverksamheter även i framtiden.

Genom att delar av överskottet från Svenska Spels värdeautomatspel riktas till lokal verksamhet i ungdomsorganisationerna kommer dessa att få ett mycket kraftigt tillskott även i år. Drygt 85 miljoner kronor läggs till de 73,5 miljoner som fördelas genom det ordinarie statsbidragssystemet. En avsevärd del av tillskottet används till kulturverksamheter som unga själva initierar. Jag är särskilt glad över att vi har kunnat öppna

Prot. 2002/03:51
4 februari

*Svar på
interpellationer*

möjligheter även för organisationer och verksamhetsformer som inte passar in i de ordinarie statsbidragsmallarna att ta del av tillskottet från Svenska Spel.

Sedan 1999 har regeringen också avsatt sammanlagt 20 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden till ungdomars egna kulturverksamheter. Pengarna har delats ut till lokala aktiviteter där ungdomar utvecklar sina egna kulturella uttryck. Ungdomsstyrelsen kommer i mars 2003 att redovisa resultat och effekter av satsningen för regeringen. Rapporten kommer att utgöra en viktig källa till kunskap om ungdomars egna idéer och önskemål om framtida insatser inom kulturområdet.

Mer måste dock göras. Den kommunala musik- och kulturskolan utgör en hörnpelare i kulturpolitiken för barn och ungdomar. Av regeringens skrivelse *Kultur och Delaktighet* som Lars-Ivar Ericson återoppar framgår att det egna musikutövande minskat bland barn och ungdomar. Orsakerna till detta är flera. Den 24 januari offentliggjorde Kulturdepartementet den kulturpolitiska dagordningen för 2003–2006. I den markerar att regeringen vill verka för att ytterligare förbättra verksamheten i den kommunala musik- och kulturskolan. Ett annat prioriterat område för mandatperioden är barnkulturen.

Ytterligare kunskap om ungdomars behov och önskemål får vi genom den redovisning på utvecklingen av delmål 24, som Statens kulturråd har fått i uppdrag att göra. Redovisningen kommer att ingå i den fördjupade analys av den nationella ungdomspolitik som Ungdomsstyrelsen lägger fram i maj. Analysen ligger till grund för regeringens kommande översyn av hela ungdomspolitik.

Den kanske viktigaste uppgiften för kulturpolitiken är att alla, oavsett ålder, kön, bostadsort, etniskt ursprung eller social bakgrund, ska ha möjligheter till kulturupplevelse och kulturskapande. Denna strävan är ledstjärnan i mitt arbete för ung kultur. Jag vill avsluta med att välkomna även Lars-Ivar Ericsons engagemang för detta.

Anf. 42 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka ungdomsministern för svaret. Jag är glad att både ungdomsministern och kulturministern säger sig vilja prioritera ungdomars eget skapande och ung kultur. För kultur är viktigt. Kultur är kul. Det är tur att kultur finns som en naturlig del av ungdomars fritid.

Det som ungdomar gör på fritiden formar deras liv och påverkar deras utveckling i allra högsta grad. När det gäller ungdomars tillgång till kultur är det viktigt att inte presentera alltför många färdiga lösningar. Det måste finnas någonting som stimulerar ungdomars inneboende kreativitet. Om ungdomar upplever att det mesta redan är bestämt och färdigt känns det bara som att det är vuxenvärlden som styr, och då känns det inte lika viktigt och riktigt att delta.

Ungdomar vill att saker och ting ska hända snabbt. Politiska åtgärder riktade mot ungdomar får inte bli för krångliga. Här behövs det snabba beslutsvägar och en större förståelse för vad ungdomarna själva vill göra. Annars finns det risk att ungdomars kulturella skapande fortsätter att minska.

I svaret från Lena Hallengren förekommer det en uppräkningslista av olika åtgärder som regeringen har vidtagit, vad de ska göra och framtida vis-

ioner. Jag finner däremot inte några riktigt skarpa förslag eller åtgärder för att stimulera ungdomars eget skapande. Ministern radar upp ett antal åtgärder som riktar sig till konsumtion av kultur. Det gäller fri entré på statliga museer, insatser för biblioteken, länsmusikorganisationernas och institutionsteatrarnas utbud.

Men var finns ungdomars eget skapande i detta? Siffrorna i Statens kulturråds rapport *Den kulturella välfärden* visar att ungdomar köper mer och skapar mindre. Fotografering, att spela musikinstrument och att delta i studiecirkel är exempel på sådant som har färre deltagare än förr.

Finns det då någon politik som kan vända trenden så att det blir mer aktivitet? Drömmarnas Hus, som ministern nämner, verkar vettigt. Jag hoppas att det blir ett projekt på ungdomarnas villkor. Men mycket kan göras redan nu. Alla goda krafter behöver samverka för en bra ungdomskultur.

Som tidigare nämnts här i kammaren har Centerpartiet ett ungdomsvänligt förslag. Vi har avsatt 100 miljoner kronor till ungdomars kulturutövande. Vi vill att varje kommuns ungdomar själva ska bestämma hur pengarna ska användas. På så sätt får de medlen att utifrån egna behov och planer sätta i gång olika kulturprojekt. Vi avser att öka summan till 290 miljoner. På så sätt får varje kommun 1 miljon kronor.

Jag undrar: Vad anser ministern om detta ungdomstillvända förslag?

Anf. 43 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Lars-Ivar Ericson hävdar att mycket av kulturen för ungdomar är utformad på vuxnas villkor och menar att det ska finnas mer möjligheter för unga att på sina egna villkor forma och skapa kultur. Jag delar den uppfattningen. Däremot menar jag att både Ungdomsstyrelsens och Allmänna arvsfondens resurser är väldigt fria medel.

Centerpartiet talar om ungdomars egna villkor. Allmänna arvsfonden och Ungdomsstyrelsen tar emot ansökningar från ungdomar som har organiserat sig själva och som gör en egen ansökan. Vi skulle kunna fråga ungdomarna i föreningen Rötter om de tycker att de har ett behandlingsprojekt när de testar Internetbaserade live-TV-sändningar som ligger på den yttersta frontlinjen för nyskapande kulturutbud. Vi skulle kunna fråga någon av de unga mångreligiösa guiderna i projektet Gud har 99 namn som vi hittar i en moské, ett tempel, en kyrka eller en synagoga, troligen i spetsen för ett studiebesök av en klass eller lärargrupp. Vi kan fråga Ungdomsrådet i Nacka-Värmdö, Ungdomsföreningen Viljan i Vänersborg eller syrisk-ortodoxa kyrkan i Södertälje. Det finns många projekt som visar på ungas eget skapande.

I kulturstatistiken ser man framför allt utvecklingen av deltagande i traditionella och organiserade kulturyttringar. Där kan det ligga mycket i det som Lars-Ivar Ericson säger: Det sker på de vuxnas villkor – pengarna är redan destinerade. Men att tiotusentals människor skapar – behandlar ord och bild för sina hemsidor, stickar och väver, jobbar med Internet, webbtidskrifter, levande rollspel, datoriserad animation eller många andra, mer populära kulturformer – är något som inte syns i kulturstatistiken men som ändå är ett kulturskapande och kommer många gånger just från ungdomar.

Vi vet att barn och ungdomar är landets flitigaste kulturutövare. Unga som är under 24 läser, skriver, målar, spelar instrument och sjunger i

Prot. 2002/03:51
4 februari

Svar på
interpellationer

mycket större utsträckning än äldre. Vi vet att antalet kultur- och musikskolor med inriktning på dans, teater och bild har ökat kraftigt sedan 1997. Även antalet elever har ökat.

De KUL-miljoner som Centern talar om är inte alltid så roliga som de låter. Jag måste få ifrågasätta några saker när det gäller just KUL-miljonerna. I Stockholm bor det 63 000 ungdomar i åldern 16–24 år. I kommunen Bjurholm bor det 300. Är det en rättvis fördelning av resurser att Bjurholmsungdomarna ska ha större möjligheter att skapa egen kultur än vad Stockholmsungdomarna har?

Det kommunala självstyret är viktigt för mig. Jag vet att det också är något som Centerpartiet brinner för. Jag tycker att det är viktigt att kommunerna satsar på ungdomar och deras kulturskapande. Ger vi kommunerna KUL-pengar ser jag en överhängande risk för att vi urholkar kommunernas ansvar. Vi ökar inte resurserna för ungas kultur, utan vi bara överför ansvaret från kommun till stat. Hur ser Centerpartiet på detta?

Anf. 44 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Det är viktigt att varje kommun får pengar. Det kanske kan verka orimligt att Bjurholm får lika mycket som storstaden, men det kan väl så småningom kanske bli en inbördes fördelning som blir mera rättvis.

Jag skulle vilja återkomma till den fria entrén på statliga museer år 2004. Är det verkligen där som ungdomarna får utlopp för eget skapande? Är det inte i stället på våra läns museer, hembygdsmuseer och i de mindre sammanhangen som det händer någonting? Jag ser framför mig tonåringar som får prova på att använda redskap från förr i tiden, ta initiativ till teaterspel om bygdens historia, sy dräkter, bygga upp en scen, skriva musik, rita affischer och agera på scenen. I det lilla sker någonting stort: kulturellt skapande på ungdomars egna villkor.

Centerpartiet vet att våra läns museer verkar under knappa omständigheter. Vi vill utreda deras situation. Vi vill värna om alla de hembygdsmuseer som finns nära folket.

Jag vill också ta upp musikens betydelse och särskilt nämna musikskolornas situation. Jag har tagit med mig Rädna Barnens utredning *Musik om du är rik?* – en kartläggning av avgifterna i den kommunala musikskolan. Den visar att musikskoleavgifterna varierar stort över hela landet, från 0 till 1 300 kr per termin, plus hyra av instrument.

Musikskolans grundtanke var att alla barn och ungdomar skulle kunna delta. Nu ser vi att barn och ungdomar från hem med låga inkomster och i familjer med många barn som vill spela blir utestängda. Barn och ungdomar från akademikerhem dominerar, och barn från arbetarhem är underrepresenterade. Det är allvarligt när barn och ungdomar inte kan få tillgång till den kultur som musikskolan ger.

Ministern beskriver hur pengar från Svenska Spels värdeautomatspel ska räcka även till kulturverksamheter som ungdomar initierar. Det är bra med anslag, men samtidigt är det lite paradoxalt att medel från spelautomater – en passiviserande sysselsättning för ungdomar – ska hjälpa till med insatser för ungdomskultur. Vi får väl återkomma till detta i en debatt om spel och spelberoende.

Jag tror att det behövs ett förtydligande. De delar som kommer från överskottet från Svenska Spels värdeautomatspel ska riktas till lokal verksamhet i ungdomsorganisationerna. Menar då ministern att pengarna ska gå genom Ungdomsstyrelsen, som sedan portionerar ut dem? Vi i Centerpartiet har ju riktat kritik mot Ungdomsstyrelsen och de avsatta pengarna från Allmänna arvsfonden. I och för sig är detta en god tanke, men i praktiken blir det återigen pengar som delas ut av vuxna till projekt som de vuxna bestämmer. Det behövs pengar som kan delas ut på ungdomarnas egna villkor.

Anf. 45 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Vi ska inte dra ut på detta längre än nödvändigt. Jag ska naturligtvis bemöta en del av de saker som Lars-Ivar Ericson tog upp i sitt inlägg.

Först vill jag uppmana till att inte ställa kulturskapande mot kulturkonsumtion. Jag tycker att båda delarna är viktiga. Jag tycker att unga har lika mycket rätt som andra medborgare i samhället att konsumera kultur – om vi ska använda det uttrycket – att delta i kulturverksamheter som andra har anordnat. Men det betyder inte att vi ska ställa det mot det egna skapandet.

Som jag antydde i mitt svar har resurserna till ungdomsorganisationerna ökat med 85 miljoner tack vare Svenska Spel. Det finns en paradox i detta, som Lars-Ivar påpekar, och den kommer säkert att ge anledning till vidare diskussion. De 85 miljonerna delas ut till ungdomsorganisationerna delvis utan att de behöver ansöka om det, och delvis har pengar avsatts för just ansökningar som rör specifika projekt. Pengarna ska användas till lokal verksamhet. I övrigt är det varje ungdomsorganisation som styr över hur denna verksamhet ska utformas. Det tycker jag är på ungdomars villkor.

När det gäller KUL-miljonerna måste jag än en gång få fråga: Tror inte Lars-Ivar att det finns en möjlighet att KUL-miljonerna motverkar sitt eget syfte genom att staten tar över ansvaret för att finansiera kultur för unga och att kommunerna inte ser sitt ansvar i detta? Jag tror att det kan finnas en övergripande risk för detta. Jag menar att det finns resurser för ungdomsorganisationer genom Ungdomsstyrelsen och genom Allmänna arvsfonden.

Allmänna arvsfonden har statuter som reglerar hur man kan söka medel. Fördelningen sker inte utifrån vuxnas värderingar utan utifrån de statuter som finns.

Den regionalpolitiska ambitionen i Centerpartiets kulturpolitik är lovvärd, det förnekar jag inte. Men förslaget tar inte hänsyn till de faktiska möjligheter för ungas skapande som finns i kommunerna. Därmed blir också fördelningen snedvriden. Det handlar om rätten till kultur och också om klass, kön, etnicitet och funktionshinder. Det finns många aspekter att väga in i detta som gör det hela lite svårare och lite mer komplicerat än man vill göra gällande i förslaget om KUL-miljoner.

Anf. 46 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Tiden är knapp, men jag vill ändå redovisa ett projekt där det hade behövts KUL-miljoner. Det handlar om fyra elever på Olympiaskolan i Helsingborg. De kom med en idé att de ville visa upp

ungdomskultur. De hade stora planer. De ville hyra ett tält som de ville inreda med ungdomskultur. De gick då till olika kommunala instanser för att söka anslag. Men de fick inga pengar. De funderade på om de skulle hoppa av projektet, men till slut fick de en mindre slant av sin skola. De kunde då hyra ett mindre tält och skaffa arbetsmaterial. Det är meningen att de ska presentera collage. Det ska finnas en del mobiler och andra saker som man kan sysselsätta sig med.

Jag tycker att det är just sådana här projekt som KUL-miljonerna skulle kunna hjälpa till att initiera och stödja.

Jag vill tacka för den debatt som vi har haft här i dag. Det är viktigt att vi tillsammans gör allt för att ungdomskulturen ska gå framåt i vårt land. Det är också viktigt att vi verkligen ser till att ungdomar får utrymme för eget skapande och att allting inte bara blir serverat utan att vi får kultur på ungdomars egna villkor.

Anf. 47 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Ungdomsstyrelsen gör en fördjupad analys av ungdomspolitikerna i år, och då kommer vi alla att få ta del av huruvida delmål 24 har uppnåtts. Under tiden finns åtskilliga miljoner att söka från Ungdomsstyrelsen och Allmänna arvsfonden. Och vi ska inte glömma alla kommuner och landsting som är väldigt välvilligt inställda och ser på detta på samma sätt som Lars-Ivar Ericson och jag själv, nämligen att ungdomskultur är väldigt viktigt och väsentligt. Piteå och Karlstad är bara exempel på två kommuner som anslår en budget från vilken unga kan söka medel utan att det finns några statliga anslag för detta.

Kultur är kontakt. Kultur är kommunikation. Kultur är ett ständigt pågående samtal mellan alla människor där det inte finns någon mötesordförande och där man hela tiden väcker nya samtalsämnen. Och tonen kan stundtals vara hög, stundtals är den lite lägre. Någon viskar, någon annan skriker. Detta är kulturens fundament, och så ska det vara. Och ungdomar är en naturlig del av detta samtal. Och de ska vara med på sina egna villkor. Här har vi ett gemensamt ansvar. Jag tar detta ansvar på största allvar. Och jag hoppas att vi under de kommande åren kan se till att ungdomars möjligheter till deltagande i kulturlivet, till kulturupplevelser och till eget kulturskapande ytterligare stärks.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Lagutskottets betänkanden 2002/03:LU3, LU4 och LU6
Justitieutskottets betänkande 2002/03:JuU3

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 31 januari

2002/03:149 av *Axel Darvik* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Studentbostäder

2002/03:150 av *Anita Brodén* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Klassning av Dalsland som skogslän

2002/03:151 av *Lena Adelsohn Liljeroth* (m) till justitieminister Thomas
Bodström

Föreningen KRIS

2002/03:152 av *Ulla Löfgren* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Åklagarväsendet

den 3 februari

2002/03:153 av *Gunnar Andrén* (fp) till finansminister Bosse Ringholm
Kostnaderna för trängselavgifter

2002/03:154 av *Gunnar Andrén* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Biltulls- eller trängselavgiftsstationer i Stockholmsregionen

2002/03:155 av *Per Bill* (m) till utbildningsminister Thomas Östros
Universitetsstatus

2002/03:156 av *Heli Berg* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Sexuella trakasserier inom försvarsmakten

2002/03:157 av *Lena Ek* (c) till justitieminister Thomas Bodström
Polisens resurser

2002/03:158 av *Ana Maria Narti* (fp) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Finansieringen av rehabiliteringsarbete inom organisationen KRIS

den 4 februari

2002/03:159 av *Jörgen Johansson* (c) till finansminister Bosse Ringholm
Ekonomi i kommuner och landsting

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 11 februari.

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 3 februari

2002/03:463 av *Lena Ek* (c) till utrikesminister Anna Lindh
Jämställdhet i International Criminal Court

2002/03:464 av *Cecilia Nilsson Wigström* (fp) till statsrådet Mona Sahlin
Mångfalden i offentliga sektorn

2002/03:465 av *Yvonne Ångström* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Åklagarmyndigheten i Skellefteå

2002/03:466 av *Sten Tolgfors* (m) till socialminister Lars Engqvist

Uppfostringsläger utomlands

2002/03:467 av *Gustav Fridolin* (mp) till socialminister Lars Engqvist

Homofobi inom vården

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 februari.

16 § Kammaren åtskildes kl. 16.33.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till riksdagsstyrelsen och försvarsutskottet	1
3 § Anmälan om val av ordförande i konstitutionsutskottet och i Nordiska rådets svenska delegation	1
4 § Meddelande om frågestund.....	2
5 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde	2
6 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	2
7 § Svar på interpellation 2002/03:127 om IUC-satsningen	2
Anf. 1 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s).....	2
Anf. 2 MARIA LARSSON (kd).....	3
Anf. 3 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s).....	4
Anf. 4 MARIA LARSSON (kd).....	5
Anf. 5 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s).....	6
Anf. 6 MARIA LARSSON (kd).....	7
Anf. 7 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s).....	8
8 § Svar på interpellation 2002/03:140 om kommunala folkomröstningar.....	9
Anf. 8 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	9
Anf. 9 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	9
Anf. 10 NILS FREDRIK AURELIUS (m).....	10
Anf. 11 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	11
Anf. 12 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	12
Anf. 13 NILS FREDRIK AURELIUS (m).....	13
Anf. 14 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	13
Anf. 15 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	14
9 § Svar på interpellation 2002/03:136 om anmälningsskyldighet för läkare	15
Anf. 16 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	15
Anf. 17 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	15
Anf. 18 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	16
10 § Svar på interpellation 2002/03:89 om överfisket i Östersjön och det svenska torskstoppet	16
Anf. 19 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	16
Anf. 20 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	18
Anf. 21 JAN ANDERSSON (c)	19
Anf. 22 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	19
Anf. 23 MARIE WAHLGREN (fp)	20
Anf. 24 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	20
Anf. 25 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	21
Anf. 26 JAN ANDERSSON (c)	22
Anf. 27 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	22

Anf. 28 MARIE WAHLGREN (fp).....	23
Anf. 29 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	23
Anf. 30 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	24
Anf. 31 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	25
11 § Svar på interpellation 2002/03:117 om Ultuna lantbruksuniversitet	25
Anf. 32 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	25
Anf. 33 RIGMOR STENMARK (c)	27
Anf. 34 PER BILL (m).....	28
Anf. 35 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	29
Anf. 36 RIGMOR STENMARK (c)	29
Anf. 37 PER BILL (m).....	30
Anf. 38 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	31
Anf. 39 RIGMOR STENMARK (c)	32
Anf. 40 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	32
12 § Svar på interpellation 2002/03:133 om ungdomars kulturella skapande	32
Anf. 41 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	32
Anf. 42 LARS-IVAR ERICSON (c).....	34
Anf. 43 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	35
Anf. 44 LARS-IVAR ERICSON (c).....	36
Anf. 45 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	37
Anf. 46 LARS-IVAR ERICSON (c).....	37
Anf. 47 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	38
13 § Förnyad bordläggning.....	38
14 § Anmälan om interpellationer	39
15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	39
16 § Kammaren åtskildes kl. 16.33.	40

